

GOSPODARKA MATERIAŁOWA

PAŃSTWOWA KOMISJA PLANOWANIA GOSPODARCZEGO
DEPARTAMENT ZAOPATRZENIA I BILANSÓW MATERIAŁOWYCH

SPIS RZECZY:

	Str.		Str.
W Rocznice Manifestu Lipcowego	201	Zmiana ogólnych warunków dostawy artykułów elektrotechnicznych	232
Aleksander Bem — Gospodarka paliwami stałymi w zakładach przemysłowych	202	Zasady zwrotu opakowań stosowanych w branży materiałów budowlanych pochodzenia mineralnego	232
Janusz Jaroszyński — Gospodarka materiałowa przedsiębiorstw budowlano-montażowych	207	Jakie przepisy finansowe stosować przy przekazywaniu (zbywaniu) zapasów ponadnormalnych	233
Mgr Wł. Kaszuba — Bilans wsadu jako forma założeń i zadań planowych	210	Zasady zwrotu opakowań stosowanych w branży metalowej i elektrotechnicznej	233
Witold Mackiewicz — Metoda wyliczania normy zapasu wyrażonej w dniach	215	Sprawozdawczość zużycia i stanu zapasu węgla i koksu w zakładach przemysłowych	234
Dlaczego?	221	Zasady gospodarki ceramiką budowlaną terenowego przemysłu materiałów budowlanych w 1951 r.	236
Prace nad wskaźnikami zużycia materiałowego w budownictwie	225		
Tryb kontroli upłynniania remanentów materiałowych w jednostkach państwowych, wykonywanej przez inspektorów Przedsiębiorstwa Upłynniania Remanentów (PUR)	230		

W Rocznice Manifestu Lipcowego

Dnia 22 lipca mija siedem lat od daty ogłoszenia przez Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego podstawowych zasad ustrojowych Nowej Polski — Polski Ludowej.

Mija okres siedmiu lat konsekwentnej realizacji wytyczonej Manifestem Lipcowym linii politycznej, wyteżonej walki o jej pełną realizację.

Patrząc z perspektywy tych lat trudno nie wspomnieć obrazu polskiej rzeczywistości gospodarczej i politycznej po wyzwoleniu Kraju przez Armię Czerwoną. Ruiny miast i zgliszcz wsi, zamarte fabryki, kopalnie i huty, zniszczone rolnictwo, olbrzymie straty ludności i wyniszczenie biologiczne narodu, miliony obywateli tułających się po wszystkich krajach Europy — wszystko to nie rokowało nadziei szybkiego odrodzenia.

Zasady Manifestu, zrywające więzy ucisku i niesprawiedliwości społecznej, porwały entuzjazmem najlepszą część Narodu Polskiego do mozolnej i twórczej pracy nad odbudową zniszczonej gospodarki Kraju.

Wyzwolenie klasy pracującej z ucisku kapitalistycznego, przejęcie fabryk i kopalń we władanie narodu, oddanie ziemi obszarniczej w ręce chłopu, ujęcie władzy w krzepkie dłonie Ludu — stworzyły warunki dynamicznego rozwoju gospodarczego Państwa.

Lud Polski poczuł się gospodarzem we własnym kraju i przystąpił do usuwania zniszczeń z głębokim zrozumieniem, że przyszłość Jego, że lepsze jutro, że usunięcie widma powtórzenia się historii — zależne są tylko i jedynie od jego twórczej pracy i wysiłku.

W wyniku wielkiego entuzjazmu klasy pracującej i braterskiej pomocy Związku Radzieckiego zablizniliśmy szybko rany zadane przez hordy zbirów hitlerowskich, wskrzesiliśmy życie w martwych zakładach przemysłowych i na polach leżących odłogi. Entuzjazm budownictwa, zastosowanie nowych form i metod pracy, wzorowanych na twórcach potęgi gospodarczej Kraju Rad, masowy ruch współzawodnictwa, racjonalizatorstwa i postępu technicznego zapewniły wykonanie przedterminowo 3-letniego planu odbudowy. Realizujemy przedterminowo z nienotowaną dotychczas dynamiką założenia Planu 6-letniego, planu budowy podstaw socjalizmu.

Rosną nowe zakłady produkcyjne, przedterminowo wykonujemy wielkie inwestycje, jak Huta „Częstochowa“, Zakłady Chemiczne w Wizowie i setki innych. Rośnie gigantyczny kombinat przemysłowy Nowa Huta, fabryki samochodów, fabryki włókiennicze, odbudowuje się i tętni wartkim życiem zniszczona w bestialski sposób Stolica Polski Ludowej — Warszawa.

Wzrosła, niewspółmiernie do okresu przedwojennego, ilość młodzieży studiującej na wyższych uczelniach i szkołach, znikł analfabetyzm piętno lat rządów burżuazji, odbudowuje się teatry, kina i domy kultury.

Klasa pracująca regeneruje swe siły w miejscowościach kuracyjnych i wypoczynkowych, podziwia piękno polskiego morza i gór, wypoczywa i leczy się tam, gdzie za czasów burżuazyjnych docierała tylko nieliczna grupa wybrańców.

W oparciu o pomoc Związku Radzieckiego i szeroką współpracę gospodarczą z krajami Demokracji Ludowej wzmacniamy nasz potencjał gospodarczy, uniezależniając się od krajów imperialistycznych, a postęp nasz w każdej dziedzinie przeszedł śmiało oczekiwania i jest przedmiotem uznania nawet naszych wrogów.

Na tle tych bezspornych osiągnięć krańcowo zmienił się światopogląd społeczeństwa i jego orientacja polityczna. Wszyscy ci, którzy stali na uboczu w pierwszym okresie odbudowy, porwani wymową faktów i liczb wielkich osiągnięć — przyłączają się do wielkiego dzieła budowy lepszej, jaśniejszej przyszłości. W wyniku osiągnięć gospodarczych i politycznych, na tle jedności klasy pracującej, konsoliduje się jedność społeczeństwa, wzrasta szeroki front narodowy.

Wyrazem wielkiego zrozumienia słuszności linii politycznej wytyczonej przez Manifest Lipcowy, jest pełne zrozumienie i poparcie społeczeństwa dla poczynań Rządu i Partii. Stanowisko to potwierdza, że przyjęta linia gospodarcza i polityczna jest właściwa i odpowiada żywotnym interesom Narodu, że plany rozbudowy gospodarczej to słuszna i jedyna droga prowadząca do zatarcia zniszczeń ostatniej wojny, odrobienia zaniedbań okresu kapitalistycznego.

Powszechny udział inteligencji pracującej, robotników i chłopów w subskrybowaniu Narodowej Pożyczki Rozwoju Sił Polski to wyraz pełnego uznania zasad polityki gospodarczej

i politycznej wyrażonej w twórczych tezach Manifestu Lipcowego. Wyrazem jednolitości poglądów i skupienia społeczeństwa wokół tej linii politycznej — to aktywny udział milionów w akcji walki o pokój, we wszystkich poczynaniach zmierzających do pokrzyżowania planów podlegaczy wojennych, to zapał do wykonywania naszych planów gospodarczych.

Braterska współpraca i nierozdzielny sojusz ze Związkiem Radzieckim, przyjaźń z Niemiecką Republiką Demokratyczną i krajami Demokracji Ludowej — to nasz aktywny wkład w dzieło walki o pokój, to odpowiedź imperia-listom na ich dążenia do wzniecenia nowej pożogi wojennej w imię interesów nielicznej grupy fabrykantów broni, kosztem męki i ofiar ich własnych narodów i całej ludzkości.

Naród polski, widząc na faktach i osiągnięciach słuszność tez Manifestu nie szczędził wysiłku, by przyspieszyć wielkie dzieło budownictwa socjalizmu. Przeobrażenia społeczne i polityczne dają gwarancję, że stawiane Narodowi zadania zostaną w pełni wykonane, że możemy mierzyć siły na zamiary. Zadanie wrogiej propagandy nie jest w stanie pomniejszyć naszych osiągnięć gospodarczych i politycznych.

Okres minionych lat od daty Manifestu Lipcowego, to okres wielkich wysiłków i twórczego budownictwa.

Z dumą i wiarą możemy patrzeć w przyszłość. Nikt i nic nie zatrzyma nas na słusznej drodze — dotychczasowe osiągnięcia będą nas mobilizowały do dalszych wysiłków dla stworzenia Wielkiej Polski Ludowej.

ALEKSANDER BEM

Gospodarka paliwami stałymi w zakładach przemysłowych

III.

Dobór właściwego paliwa

Podstawowe znaczenie dla właściwej gospodarki cieplnej w zakładzie przemysłowym przedstawia **dobór odpowiedniego paliwa**. Termin „odpowiednie paliwo“ bynajmniej nie oznacza, że jest to właśnie paliwo od dawna stosowane z dobrym wynikiem przez zakład przemysłowy, bowiem z punktu widzenia gospodarki narodowej właściwym paliwem dla tego zakładu może się okazać **nawet najgorszy jakościowo węgiel, brykiety i koks, o ile przy ich zastosowaniu może zakład osiągnąć cel, założony planem państwowym**. O takim założeniu świadczy wydanie w dniu 7.2. 1949 r. zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, nakładającego na odbiorców obowiązek wykorzystywania mniej wartościowych sortymentów i gatunków węgla wszędzie tam, gdzie przez przeszkolenie obsługi bądź też niewielkie remonty lub adaptacje **można uniknąć marnotrawstwa cennych paliw**. Liczne i ciągle jeszcze wykrywane przykłady świadczą niestety o tym, że dotychczas stan gospodarki cieplnej w zakła-

dach przemysłowych stoi dość często na zupełnie prymitywnym poziomie. Istnieją wprawdzie nie tylko poszczególne fabryki, ale całe gałęzie przemysłu i komunikacji, których załogi i kierownictwo nie szczędzą wysiłku nad usprawnieniem gospodarki cieplnej, znaczna jednakże część przemysłowych odbiorców paliw nie okazuje dotychczas należytego zrozumienia dla tej ważnej sprawy, doszukując się przy każdej okazji wad w dostarczonym paliwie.

Charakterystyczny przykład niewłaściwej gospodarki paliwami stałymi przyniosła ostatnio kontrola jednego z większych zakładów ceramicznych. Zakład ten, wyposażony jest w następujące urządzenia cieplne:

1. 2 kotły parowe o palenisku mechanicznym systemu „Weck“, ruszcie płaskim o powierzchni 2,94 m² z mechanicznym narzutem paliwa,

2. 2 generatory obrotowe z podmuchem powietrzno-parowym, ruszcie grzybkowym z narzutem mechanicznym,

3. piec tunelowy do wypalania cegły systemu „Kierabedarf“ o wymiarach komory

120 x 1,72 x 1,70 m, opalany gazem z generatora,

4. piec kręgowy (typ „Hoffmanna“) do wypalania cegły budowlanej o wymiarach komory 600 x 3,60 x 2,40 m,

5. kuźnia jednopaleniskowa,

6. piece kaflowe i żelazne do ogrzewania pomieszczeń.

Zakład zużywa miesięcznie od 500 — 1000 ton paliwa w sortymentach od orzecha II do mialu 0 — 10 mm. Niewykonanie planu produkcji miesięcznej uzasadniał zakład m. in. niewłaściwą jakością nadesłanego paliwa. Przeprowadzona kontrola stwierdziła następujący stan rzeczy:

I. Kotły dwupłomienicowe o mechanicznym narzucie paliwa, ciągu sztucznym i ruszcie stałym o prześwicie od 6 — 8 mm zasilane są mieszaną w składzie 50% gr. I i gr. II, podczas gdy przy nieznacznej rekonstrukcji rusztu z powodzeniem zastosować można mial 0 — 10 mm.

Proces spalania, a tym samym stopień wykorzystania paliwa na ruszcie, jak pomiary termiczne wykazały, jest niewłaściwy gdyż:

a) Wymiary zużywanego sortymentu węgla w stosunku do natężenia ciągu sztucznego są stanowczo dysproporcjonalne, wskutek czego nadmiar powietrza w palenisku jest za duży, tym bardziej, że płomienie posiadają od strony czołowej nieuszczelności.

b) Palacze przy zasilaniu kosza zasypowego nie wypełniają go całkowicie węglem, który w granulacji gr. I i gr. II posiada większe przestrzenie międzyziarnowe, wskutek czego przy nadmiernym ciągu sztucznym, jak to na podstawie pomiarów stwierdzono, w wysokości od 23 — 25 mm wody przy zasuwie kominowej, powietrze wysysane jest na całej szerokości kosza zasypowego ponad warstwę żaru w palenisku, powodując niedostateczne spalanie i zawartość CO dochodzącą do 3%.

Ponadto zjawisko to powoduje chłodzenie płomienicy przez dopływ fałszywego powietrza, obniżając tym samym wydajność termiczną kotłów.

c) Proces spalania odbywa się zasadniczo tylko na powierzchni warstwy paliwa, porywając niespalone gazy bezpośrednio do czopuchu i komina.

Płomień wskutek tego ma charakter krótki o zabarwieniu ciemno - czerwonym.

d) Ruszt od strony popielnika jest zupełnie ciemny i nieuaktywniony.

e) Zasowy kominowe obu kotłów umieszczone są w luźnych szczelinach betonowych i wskutek tych nieuszczelności następuje przepływ nadmiaru powietrza do kanałów spalinowych, wpływając tym samym uje-

mnie na konwekcję gazów spalinowych i sam ich proces spalania.

f) Blaszany komin kotłowni o wysokości 12 m w stosunku do obciążenia rusztu i przepływu ilości gazów spalinowych jest stanowczo za niski.

g) Temperatura gazów spalinowych, wahająca się od 350 do 400°C potwierdza poważne straty kominowe.

II. Obsługa generatorów i kotłów powinna być skierowana na specjalne przeszkolenie, gdyż w obecnym stanie zakład narażony jest na poważne straty zarówno w ilości jak i w jakości produkcji gazów oraz nadmiernego zużycia paliwa. Straty te ujawniają się:

a) W dozowaniu paliwa, które odbywa się w sposób nierównomierny i w niewłaściwych odstępach czasu, co przyczynia się w głównej mierze do:

1) dyslokacji właściwych stref ogniowych,

2) przebijania warstwy, żaru przez strefę przegazowania i wstępnego odgazowania do strefy suszenia,

3) przepalenia gazu w gazogeneratorze, a tym samym znacznego obniżenia jego wartości opałowej.

b) Palacze utrzymują warstwę paliwa w generatorze przez nadmierne wyżużlowanie stanowczo za niską, wskutek czego zamiast odgazowania i przegazowania przy odpowiednim przepływie powietrza i pary następuje normalne spalanie paliwa.

III. Sposób magazynowania paliwa jest niewłaściwy, gdyż węgiel składowany jest w kilkunastu nieforemnych hałdach o wysokości ok. 1,20 m, wskutek czego ujęcie dokładnego stanu zapasów na gruncie było niemożliwe.

IV. W związku z powyższym Centralny Zarząd Ceramiki Budowlanej w Warszawie powinien w myśl zarządzenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 7.II.1949 r., zarządzeń PKPG i uchwały Prezydium Rządu z dnia 8.XI.1950 r. przystąpić w terminie jak najkrótszym do:

1. Przebudowy palenisk (zmniejszenie systemem gospodarczym prześwitu rusztów i zmontowania podmuchu powietrza i pary w celu usprawnienia procesu spalania, podniesienia wydajności oraz obniżenia kosztów własnych, wynikających z różnicy ceny groszków i mialu.

W myśl zarządzeń przebudowa winna być uskuteczniiona już w roku 1949, a używanie nadal groszku I i II w mieszance 50% jest sprzeczne z cytowaną wyżej uchwałą Prezydium Rządu.

2. Zamontowania systemem gospodarczym podmuchu powietrza i pary z możliwością regulacji w myśl udzielonych wskazówek, co uaktywni w znacznej mierze całą powierzchnię rusztu i zmniejszy do minimum obecne straty, zarówno w formie gazów spalinowych, ciepła jak i substancji węglowej w szlacie.

3. Wykorzystania gazów odlotowych w kotłowni do podgrzewania wody zasilającej za-

równy z kondensatorów jak i z filtra zeolitowego.

4. Unikania szkodliwego wpływu fałszywego powietrza.

W tym celu należy utrzymywać stale napełnione do maksimum kosze zasypowe, uszczelnić przednią część paleniska oraz umieścić w specjalnym obramowaniu i odpowiednio uszczelnić zasuwy kominowe, którymi palacz winien posługiwać się w czasie obsługi kotłów za pomocą przewodu przeprowadzonego do czoła kotłów.

Zasuwą palacz powinien posługiwać się przy każdorazowym szlakowaniu paleniska oraz przy regulacji optymalnego dopływu powietrza.

Wysokość komina jest stanowczo za niska i, do chwili wybudowania nowego o wysokości co najmniej 45 m, stosowany obecnie z rur metalowych podwyższyć by należało co najmniej o 2 segmenty.

5. Zaopatrzenia obsługi generatorów w co najmniej 3-płuczkowy analizator gazów systemu Orsata, przy pomocy którego można będzie regulować optymalny dopływ powietrza i pary w czadnicy. Obecnie regulacja powietrza i pary jak i ocena gazu, a tym samym stopnia przydatności paliwa, odbywa się na oko.

Dla uniknięcia niedoboru gazu i z tym związanych awarii w tunelowym piecu ceramicznym, zakład zaopatrzyć należy w sprężarkę i odpowiedni gazometr pływakowy, gdyż cyrkulacja dopływu gazów do pieca tunelowego odbywa się dotychczas na zasadzie ciągu sztucznego, co uzależnione jest w ścisłej mierze od ruchu generatora. Stąd też powstają poważne wahania temperatury w piecu, odbijające się ujemnie na równomiernym wypale produktów i zwiększające ilościowe zużycie paliwa na jednostkę produkcji.

V. Zastosowanie do kręgowego pieca Hoffmanna, w celu obniżenia kosztów własnych, w miejsc dotychczasowego miału, szlamu i koksiku z nieznaczną domieszką miału, które przed użyciem można podsuszyć na sklepieniu pieca do minimalnej zawartości wilgoci przemijającej.

Przygotowany w ten sposób szlam z kopalń rybnickich osiągnie wartość opałową zliżoną do wartości opałowej miału, tj. od 4600 do 5500 kal.

Na wniosek Komisji zakład zobowiązał się przyjąć na próbę 40 ton szlamu i 40 ton koksiku.

VI. Zastosowanie do produkcji surówki domieszki od 10 do 20% szlamu węglowego, wskutek czego:

1. cegła przy wypale osiągnie należyłą porowatość, której obecnie nie posiada,

2. proces wypału będzie bardziej równomierny zarówno na powierzchni jak i wewnątrz produktu,

3. ciężar gatunkowy wypalanej cegły zmniejszy się znacznie,

4. wytrzymałość mechaniczna produktu powyższy się przez wpływ składu chemicznego popiołu paliwa,

5. zawartość wilgoci w surówce po odpowiednim spreparowaniu (wysuszeniu szlamu) obniży się,

6. proces wypału surówki zostanie skrócony,

7. wydajność pieca tunelowego zwiększy się,

8. zużycie gazu generatorowego obniży się.

VII. Wykorzystanie możliwości wysuszenia każdej ilości szlamu węglowego do minimum zawartości wilgoci przez zużytkowanie ciepła na sklepieniu pieca tunelowego.

Podobne przykłady nie należą, niestety, do wyjątków. Należy stwierdzić wyraźnie, że podstawowe warunki racjonalnej gospodarki cieplnej stanowią:

1. wykwalifikowany i niezrutynizowany personel od kierownictwa technicznego począwszy poprzez planowanie i zaopatrzenie, a kończąc na bezpośredniej obsłudze kotłów.

2. należyte wykorzystanie urządzeń cieplnych w oparciu o znajomość ich typu i stanu obecnego,

3. dokładne ustalenie technicznych norm zużycia, a jeśli brak aparatury kontrolnej przejściowo utrudnia ich określenie — ustalenie statystycznego wskaźnika zużycia,

4. właściwa gospodarka magazynowa,

5. dobrze zorganizowane współzawodnictwo w oszczędzaniu paliw.

Według danych, przytoczonych przez Dr. Inż. W. Gunza w wydawnictwie „Die Kohle“ (tom I str. 103) współczynnik sprawności termicznej w procesie spalania węgla w różnych typach urządzeń cieplnych przedstawia się następująco:

Urządzenie	Współczynnik sprawności termicznej
Piec pokojowy	70—85
Płyta kuchenna (bez ogrzewania izby)	20—30
Piec kuchenny (z ogrzewaniem izby)	60—70
Piec kuchenny (średnio w ciągu roku)	45—50
Ogrzewanie centralne	60—80
Kocioł płomienicowy z rusztem płaskim (bez strat cieplnych)	60—70
Kocioł wodnorurkowy z rusztem ruchomym i podgrzewaczem wody	76—82
Nowoczesny kocioł pyłowy z podgrzewaczem wody i powietrza	85—90
Piec przepychowy (bez odliczania strat cieplnych)	30—40
Małe piece żaralne	10—20

Jak wynika z przytoczonych danych, współczynnik sprawności termicznej ulega znacznym wahaniom zależnie od samego urządzenia.

Jeśli wziąć ponadto pod uwagę użycie właściwego sortymentu odpowiednio do paleniska, to stopień racjonalnego wykorzystania paliw wzrasta ogromnie w miarę stosowania sortymentu o ziarnistości, zgodnej z wymaganiami

poszczególnych typów palenisk: Molochem, pochłaniającym wielkie ilości paliw, jest marnotrawstwo, wpływające z nadmiernego przesypu przez ruszty zbyt drobnych ziaren, złego ustawienia rusztu, niewłaściwego dopływu powietrza. Celem ujednolicenia metody obliczania zużycia paliwa w kotłach parowych Przewodniczący PKPG wydał w dniu 22.II.1951 r. zarządzenie (Monitor Polski Nr A-22 z dnia 17.III.51 poz. 270) w związku z cytowaną już uchwałą Prez. Rządu z dnia 8 listopada 1950 r. Do zarządzenia została załączona „Instrukcja o sposobie obliczania zużycia paliwa w kotłach parowych”, której celem jest osiągnięcie oszczędności w zużyciu paliwa w kotłowniach i ustalenie maksymalnej ilości paliwa na produkcję pary w przeciętnych warunkach ruchowych, tzn. przy uwzględnieniu naturalnych strat cieplnych, zmiany obciążeń kotłów i przerw w ich pracy.

Dokładne zaznajomienie się z treścią instrukcji, podającej wzory, wg których należy wyliczać jednostkowe zużycie **paliwa umownego** (7.000 kal/kg) i **paliwa rzeczywistego** w oparciu o podane w tabelach współczynniki, dotyczące: zawartości popiołu, przegrzewacza pary, podgrzewacza wody, przydatności paleniska do ziarnistości poszczególnych sortymentów węgla.

Stosowanie w praktyce tej metody przy sporządzaniu planów zaopatrzenia przemysłu w paliwa stałe, jest obowiązkiem nie tylko technicznego kierownictwa gospodarki cieplnej w zakładzie przemysłowym i jego centralnym zarządzie, ale także w aparacie planującym zbyt i zaopatrzenie oraz dokonyującym czynności operatywnych, związanych z zaopatrzeniem przemysłu we właściwy rodzaj paliwa i najodpowiedniejszy jego sortyment. Doniosłe znaczenie dla podniesienia stanu gospodarki cieplnej w zakładach przemysłowych przedstawia także następne zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 16 kwietnia 1951 w sprawie zużywania (wykorzystania) ciepła odpadkowego (Monitor Polski z dnia 7 maja 1951 Nr A-37 poz. 452). Zarządzenie to zobowiązuje przedsiębiorstwa i zakłady przemysłowe do zużywania ciepła odpadkowego, uzyskanego w toku procesów produkcyjnych i nie wykorzystanego w tych procesach, w przypadku, gdy nakłady materialne na urządzenia, przeznaczone do wykorzystywania tego ciepła, są gospodarczo uzasadnione.

W cytowanym już wydawnictwie niemieckim autor podaje interesujące zestawienie, uwypatniające zależność obsługi i wydajność urządzeń cieplnych odpowiednich do ich typu.

Typ urz. cieplnego	Ruszt płaski z ręcznym nasypem	Ruszt płaski z mech. nasypem	Ruszt o napędzie mechanicznym i ciągu natur.	Ruszt o napędzie mechanicznym z podmuchem	Ruszt schodkowy o ciągu natur.	Ruszt schodkowy z podmuchem	Palenisko pyłowe
Ilość paliwa t/h	do 1/2 t/h na każdą płomiennicę węgl. kam.	do 0,4 t/h w kam. na każdy nasyp	do 5 t/h węgl. kam.	do 10 t/h węgl. kam.	do 10 t/h węgl. brun. surowy o wart.=3 t/h węgl. kam.	do 25 t/h węgl. brun. surowy=8t/h węgl. kam.	do 30 t/h w kam. lub równowartość węgla brun. surow.
Wydajność cieplna w kal/h	do 2,5 na płomiennicę tj. na 2,5 m ² rusztu	do 3 na płomiennicę tj. na 2,5 m ² rusztu	do 35	do 70	do 20 (ruszt dwubieżny)	do 50 (ruszt trzy i czterobieżny)	do 200
Palaczy na każde 10 t węgla/h zużycia i normalne rozmiary	ok. 15 węgl. kam.	6 — 8 węgl. kam.	2 — 3 węgl. kam.	1 — 2 węgl. kam.	2 — 3 węgl. brun.	1 — 2	1/2 — 1
Wydajność w przybliż.	1	1,2	14	28	8	20	80

Z przytoczonej tabeli wynika, w jakim stopniu typ paleniska wpływa na racjonalne wykorzystanie paliw i personelu, zatrudnionego bezpośrednio przy procesie spalania.

Dokładne zaznajomienie się z urządzeniami cieplnymi, w jakie wyposażony jest zakład przemysłowy przedstawia zatem doniosłe znaczenie dla najbardziej ekonomicznego wykorzystania paliw stałych. Od typu tych urządzeń, zadań, jakie mają wypełnić, ich stanu a wreszcie umiejętności spalania przez dobrze wyszkoloną obsługę zależy, czy gospodarka danego zakładu może być uznana za racjonalną, czy też stanowi przykład marnotrawstwa.

Paliwa, używane przez przemysł i przedsiębiorstwa komunikacyjne, podzielić należy zasadniczo na 4 grupy, zależnie od celu, jakiemu mają służyć, a mianowicie:

1. Ogrzewanie wnętrza, 2. przemiana energii cieplnej na inną formę energii (para, elektryczność, gaz), 3. bezpośrednie zastosowanie energii cieplnej w procesie wytwórczym (podgrzewanie, utwardzanie, odpuszczanie, spalanie), 4. proces wytwórczy, w którym nie tylko ciepło ale sam pierwiastek C uczestniczy w reakcji (np. wielkie piece).

Dobór odpowiedniego paliwa powinien być zatem ściśle uzależniony od celu, jakiemu pali-

wo to ma służyć i typu urządzeń cieplnych oraz ich stanu.

Wystawianie zamówień, przyjmowanie transportów, reklamacje

W świetle obowiązujących przepisów podstawę prawną do wykonania wysyłki towarów stanowi zamówienie, wystosowane przez nabywcę. Zamówienie to winno zawierać wszystkie istotne dane, których wymagają **ogólne warunki dostaw** węgla kamiennego, węgla brunatnego, brykietów z węgla kamiennego i brunatnego oraz koksu (zał. Nr 1 do zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dnia 26.VIII.1950 — Biuletyn PKPG z dnia 25.9.1950 r. Nr 20 poz. 226).

Na podkreślenie zasługuje, iż zamówienie winno być nadesłane sprzedawcy **co najmniej na 3 miesiące przed ustalonymi okresami dostawy i powinno zawierać następujące dane:**

1. oznaczenie klasy i sortymentu towaru według przyjętej w cenniku nomenklatury;
2. terminy wysyłek oraz ilość towaru poszczególnej klasy i sortymentu, które w tych terminach mają być wysłane;
3. cel na jaki towar jest przeznaczony.

W razie nienadesłania przez nabywcę zamówienia, **sprzedawca może wystąpić z wnioskiem o przyznanie mu prawa odstąpienia od umowy lub o jej zmianę.**

Jeżeli nabywca nie wskazał terminu wysyłek, sprzedawca może wysłać towar w dowolnych terminach.

Co najmniej na 1 miesiąc przed miesiącem wysyłkowym (patrz „Gosp. Mat.“ Nr 5/51 str. 140) sprzedawca winien otrzymać dyspozycję wysyłkową, zawierającą:

- a) nazwę jednostki gospodarczej, której towar ma być dostarczony i jej adres,
- b) sposób wysyłki, jeżeli wysyłka nie następuje koleją,
- c) miejsce, do którego towar ma być wysłany, przy czym nazwę stacji kolejowej należy podać w brzmieniu zgodnym z urzędowym wykazem stacji PKP i ewentualnie wskazać bocznice kolejową,
- d) na jaką jednostkę gospodarczą ma być wystawiony rachunek,
- e) miejsce płatności, bank, konto, ew. tytuł budżetowy,
- f) komu należy awizować wysyłkę.

W przypadku nienadesłania przez nabywcę dyspozycji wysyłkowej, sprzedawcy przysługuje prawo wysłania towaru pod adresem nabywcy (centralnego zarządu, centrali zaopatrzenia). W praktyce dyspozycję wysyłkową stanowią zlecenia, wystawiane na podstawie rozdzielników, sporządzanych przez centralne komórki zaopatrzeniowe. Skomplikowany przebieg tych rozdzielników skłania Centralę Zbytu Węgla do przyjęcia w najbliższym czasie nowego systemu polegającego na wyeliminowaniu pośrednich ogniw w wystawianiu zleceń. Dyspozycję wysyłkową w projekcie nowego systemu będzie stanowiło zamówienie odbiorcy, wystawione na formularzach, dostarczonych zakładom

przemysłowym przez CZW. Zamówienie to będzie równocześnie stanowiło zlecenie dla kopalni (brykietowni, koksowni), dokąd zostanie skierowane po skontrolowaniu i ustawieniu w ramach miesięcznego planu wysyłek przez odpowiednie sekcje operatywne Centrali.

Warunkiem nieodzownym jest, aby zakłady przemysłowe wystawiały zlecenia z całą starannością, z jaką należy sporządzać dokument, stanowiący obustronne zobowiązanie. **Suma zamówień (zleceń) wystawianych na poszczególne gatunki i sortymenty paliwa musi się zgadzać dokładnie z tonażem przewidzianym dla danego odbiorcy w rozdzielniku centralnej komórki zaopatrzenia**, w przeciwnym bowiem razie zakład przemysłowy winien uchybienia ponieść pełną odpowiedzialność za skutki, spowodowane błędną dyspozycją.

Wypada podkreślić bezwzględną konieczność oddzielnego sporządzenia zleceń na paliwo, zależnie od jego przeznaczenia: węgiel wsadowy, energetyczny, deputatowy, opał gmachów. Oddzielnie należy wystawiać również zlecenia na poszczególne sortymenty.

Ogólne warunki dostaw stanowią wyraźnie, że odbiorca wskazany w zamówieniu lub dyspozycji wysyłkowej nadawcy (§ 3 p. 1) jest zobowiązany bez względu na zauważone braki ilościowe wzgl. jakościowe **towar wyładować bezzwłocznie po otrzymaniu od kolei zawiadomienia o nadejściu transportu (§ 13).**

Towar przyjęty winien być natychmiast wciągnięty do odpowiednich rubryk w komórce węglowej.

Zdarzające się na tym tle nieporozumienia, stawianie towaru do dyspozycji sprzedawcy bez sporządzenia protokołu w trybie postanowień cytowanych warunków (§§ 14—22) uznaje się za bezprzedmiotowe i pozbawione skutków prawnych w odniesieniu do sprzedawcy.

W przypadkach stwierdzenia nieodpowiedniej jakości paliwa lub ilości niezgodnych z podanymi w liście przewozowym, odbiorcy paliwa przysługuje prawo niesienia reklamacji, popartej protokołem, który należy sporządzić w terminie do czterech dni po otrzymaniu towaru. Protokół winien być sporządzony zgodnie z przepisami § 5 ogólnych warunków dostawy a w szczególności winien zawierać:

- a) nazwę kopalni (brykietowni, koksowni),
- b) numer wagonu,
- c) datę wysyłki (nadania) z kopalni (koksowni),
- d) ilość i sortyment, podany w liście przewozowym,
- e) sposób pobrania próby i przeprowadzenia badania, na podstawie których wniesiona zostaje reklamacja.

Należy podkreślić, że, zgodnie z § 12 p. 1 ogólnych warunków dostaw, niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia towaru przechodzi na nabywcę z chwilą nadania przez sprzedawcę towaru do przewozu. Sprzedawca ponosi wyłącznie odpowiedzialność za szkody,

wynikłe w czasie transportu, jeśli powstały z jego winy, a zwłaszcza wskutek niewłaściwego załadowania.

Składowanie paliw, prowadzenie ksiąg i raportów węglowych

Konieczność posiadania zapasu paliw w ilościach określonych normatywem oraz przejściowego przekraczania tych normatywów przez tworzenie zapasów wiosenno-letnich wymaga właściwego rozwiązania problemu składowania paliw.

Wprawdzie nie zostały dotychczas jednoznacznie określone naturalne ubytki wartości opałowej na skutek procesu wietrzenia węgla i groźby samozapalenia się węgla na zwalach, stanowiące przedmiot badań instytutów naukowo-badawczych zarówno u nas, jak i za granicą, jednakże w praktyce niewielkie te ubytki z nadwyżką wynagradza możliwość zaopatrzenia się w okresach letnich w paliwo lepsze jakościowo, a przypadki samozapalenia występują z reguły na skutek jaskrawego lekceważenia minimalnych wymagań, jakim winno odpowiadać składowanie paliw. Dokładne w tym względzie wy-

PN
tyczne zawiera norma $G \frac{PN}{07010}$ w której okreś-

lone zostały wszystkie sposoby magazynowania. Najpowszechniej stosowany u nas sposób składowania przez zakłady przemysłowe paliw w zwalach nienakrytych wymaga zasadniczo tylko zniwelowania i utwardzenia (ubicia) terenu pod składowisko oraz możliwie jak najmniejszego narażania zwalów na wpływ wiatrów, wiejących w danej okolicy. Sortymenty winny być składowane oddzielnie w regularnych, łatwych do obliczenia przyzmacach. Przy składowaniu większych ilości (ponad 200 t) należy przeprowadzać obserwację w sposób określony normą. Z gospodarczego punktu widzenia należy wymagać, aby położenie składowiska paliw w stosunku do zakładu przemysłowego umożliwiał

łatwe i szybkie wykorzystywanie nagromadzonych rezerw. W praktyce w nielicznych tylko przypadkach, zakłady przemysłowe wykazują należyta dbałość o właściwe składowanie paliw. W protokołach kontroli, przeprowadzonej w zakładach przemysłowych, nieomal z reguły ujawnia się lekceważenie tego tak ważnego elementu racjonalnej gospodarki, jakkolwiek minimalnym wysiłkiem można wszędzie istniejący stan rzeczy zmienić na lepszy. Wynika to zapewne z niedostatecznego zrozumienia całości problemu o czym świadczą błędy i niedociągnięcia w prowadzeniu ksiąg i raportów węglowych. Gospodarka paliwami stałymi stanowi integralną część ogólnej gospodarki materiałowej zakładu przemysłowego i musi być prowadzona z równą starannością jak w odniesieniu do innych materiałów: surowców, maszyn, narzędzi.

Każda ilość węgla, skierowanego do produkcji, wydane go na deputaty załódze czy przeznaczonego na opał gmachów, winna być zważona i bezzwłocznie odnotowana w odpowiedniej rubryce dziennego rozchodu paliw. Pobieranie węgla czy koksu na oko pociąga za sobą niejednokrotnie katastrofalne skutki, **powoduje bowiem rozbieżność między ksiązkowym stanem zapasów a ich rzeczywistą ilością.** Dla uniknięcia tej rozbieżności winny być przeprowadzone możliwie częste kontrole stanu zapasów z natury. Odpowiednie składowanie węgla czynność tę znakomicie ułatwia.

Raporty węglowe, wysłane przez zakłady do centralnych komórek zaopatrzenia, stanowią podstawę ich operatywnej pracy i stanowią ważny dokument. Staranne ich wypełnienie jest przez to elementarnym obowiązkiem pracownika, odpowiedzialnego za ich sporządzanie.

Dotrzymanie terminu złożenia raportu (13 po upływie miesiąca) jest podstawą użyteczności zawartych w nim danych, przeto winno być bezwzględnie przestrzegane.

JANUSZ JAROSZYŃSKI

Gospodarka materiałowa przedsiębiorstw budowlano-montażowych

Uwagi ogólne

Gospodarka materiałowa w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych posiada szczególnie doniosłe znaczenie. Budownictwo zużywa bogaty asortyment materiałów budowlanych, elementów konstrukcyjnych, artykułów konstrukcyjnych, artykułów instalacyjnych itp. Są to materiały masowe, zwałowe, małowartościowe, jak i materiały drobne, wysokowartościowe. Udział materiałów w ogólnym koszcie budów wynosi od 40 — 50 proc.; udział ten wzrasta w związku z mechanizacją robót i stosowaniem elementów prefabrykowanych. W skali ogólnokrajowej wartość materiałów zużywanych w ciągu roku przez budownictwo szacować można

na około 1/4 państwowych planów inwestycyjnych (tj. 50% wartości inwestycji budowlano-montażowych, stanowiących ok. połowy planu inwestycyjnego). Z uwagi na:

1. rozproszenie terenowe budownictwa i konieczność utrzymania odpowiednich zapasów na każdej budowie;

2. różnorodność materiałów i duży udział materiałów masowych — normalne zapasy materiałowe przedsiębiorstw budowlanych są dość poważne. W skali ogólnokrajowej przeciętne zapasy materiałowe tych przedsiębiorstw można oszacować na około 1,5 mld. nowych złotych.

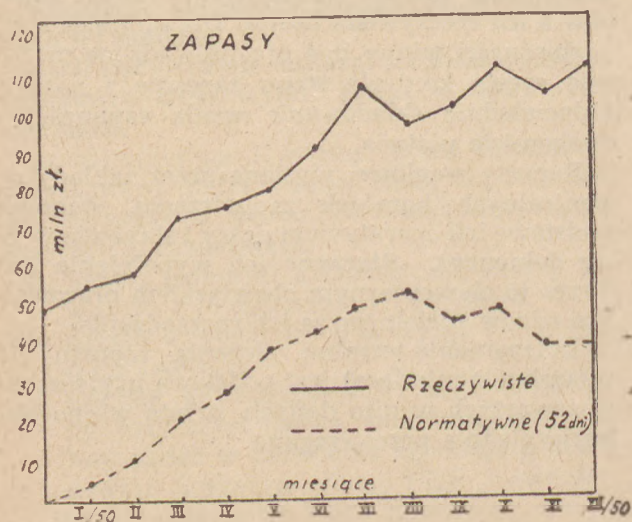
W tych warunkach gospodarce materiałowej przedsiębiorstw budowlanych należy poświęcić

specjalną uwagę. W artykule niniejszym omówimy krótko dotychczasowy stan gospodarki materiałowej przedsiębiorstw budowlanych, po czym rozważymy przyczyny trudności, panujących jeszcze w tej dziedzinie i możliwości ich usunięcia.

Zapasy

W myśl zasad prawidłowej gospodarki materiałowej, zapasy materiałowe powinny być utrzymywane w wysokości niezbędnych potrzeb. Poziom ten wyznaczają „normatywy” materiałowe.

W przedsiębiorstwach budowlano-montażowych zagadnienie normowania materiałów nie zostało do tej pory rozwiązane w sposób właściwy. Normy zapasów ustalane przez banki finansujące inwestycje, przez PKPG oraz zainteresowane resorty mają charakter prowizoryczny. Ustalono je pierwotnie w wysokości 35-dniowego zużycia materiałów; w 1950 r. wskaźnik magazynowania materiałów podwyższono do 52 i 55 dni. Wskaźniki te wypośredkowano w sposób empiryczny, wyrozumowany, a nie na bazie wskaźników technicznych (norm zużycia i dostaw), względnie nawet wskaźników statystycznych.

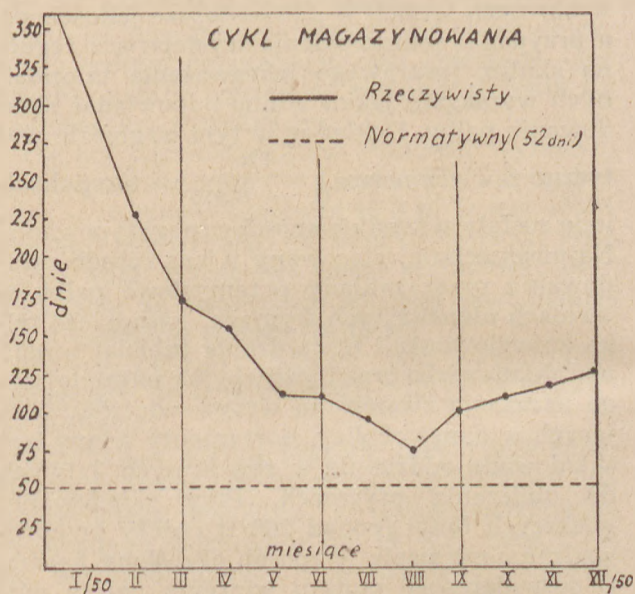

Jak wynika z analizy gospodarki materiałowej kilku przedsiębiorstw budownictwa ogólnego w Warszawie, rzeczywiste zapasy materiałowe przekraczają znacznie powyższe normy. Przerosty te ilustruje zamieszczony powyżej wykres porównawczy przeciętnych zapasów rzeczywistych i normatywnych sporządzony na podstawie danych, zebranych w 6 przedsiębiorstwach budownictwa ogólnego (styczeń — grudzień 1950).

Wobec dużych przerostów zapasów materiałowych przekroczenia wykazuje również cykl magazynowania materiałów w stosunku do wskaźnika normatywnego. Oto wykres porównawczy sporządzony na podstawie danych z przedsiębiorstw wyżej wspomnianych.

W I kwartale ub. roku rzeczywisty przeciętny cykl magazynowania materiałów wynosił 260 dni, w II kwartale 123 dni, w III — 90 dni

i w IV — 112 dni (w stosunku do kwartalnego zużycia materiałów). Wyjątkowy przerost w I kwartale tłumaczy się przejściem zapasów materiałowych przez przedsiębiorstwa od inwestorów, zwiększonymi zakupami na sezon oraz niskim zużyciem materiałów w pierwszych miesiącach roku (okres wykańczania starych i przygotowywania nowych budów). W II kwartale zapasy w stosunku do zużycia są jeszcze bardzo duże. Najkrótszy cykl magazynowania, czyli najniższą wysokość zapasów w stosunku do produkcji notowano w III kwartale, charakteryzującym się najintensywniejszym tempem produkcji budowlanej. I w tym kwartale cykl rzeczywisty (około 90 dni) przewyższa jeszcze cykl normatywny. W IV kwartale cykl magazynowania znowu się wydłuża, a to wskutek zwiększenia zakupów przez przedsiębiorstwa na nowy sezon.

Jakie są przyczyny gromadzenia przez przedsiębiorstwa nadmiernych remanentów materiałowych?

Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy zbadać czynniki, od których zależy wysokość zapasów, to jest: a) rozmiary zużycia materiałowego, b) częstotliwość dostaw materiałowych.

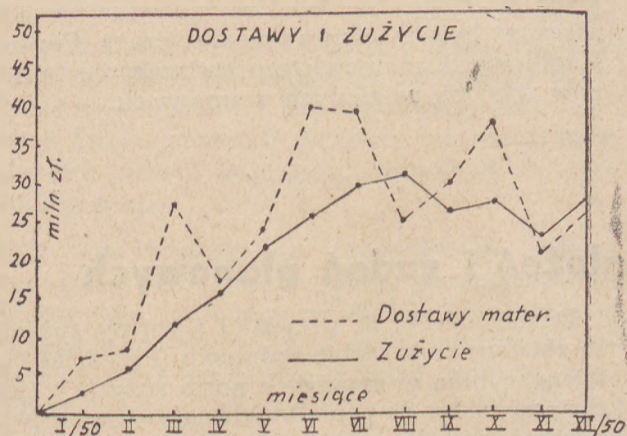
Zużycie materiałów

Przeciętną wartość zużycia i zaopatrzenia materiałowego w skali miesięcznej w 6 zbadanych jednostkach obrazuje wykres Nr 3.

W przeciwieństwie do nieregularnej ewolucji miesięcznych dostaw materiałowych, ewolucję zużycia materiałowego w poszczególnych miesiącach cechuje pewna regularność. Wprawdzie zużycie miesięczne zwiększa się z miesiąca na miesiąc w pierwszych trzech kwartałach, wzrost ten jest jednak równomierny i nie wykazuje skoków.

Ta równomierność ewolucji zużycia materiałowego w 1950 r. stanowi objaw pomyślny,

świadczy bowiem o postępującej normalizacji produkcji budowlanej, tj. likwidacji zahamowań, przestojów i zrywów. Warto zaznaczyć, że w latach ubiegłych zużycie materiałowe kształtowało się bardzo nieregularnie i ze swej strony powodowało poważne wahania remanentów.

Drugim pomyślnym objawem jest zmniejszenie wahań zużycia materiałowego w skali kwartalnej. Podczas gdy w ubiegłych latach było ono największe w IV kwartale w związku z maksymalnym nasileniem robót pod koniec roku, w 1950 r. zużycie materiałów było mniej więcej wyrównane w III i IV kwartale. Okoliczność ta świadczy o równomierniejszym rozkładzie wykonawstwa budowlanego w ciągu roku.

Dostawy

Zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki materiałowej, zaopatrzenie powinno odpowiadać zużyciu materiałów. Większe zużycie powinno być wyrównane większymi dostawami i odwrotnie.

Jak widać z wykresu Nr 3 w badanych przedsiębiorstwach — mimo dość równomiernego zużycia materiałów, ułatwiającego planowanie zaopatrzenia materiałowego, dostawy nie kształtują się równoległe do zużycia. Znamienne są duże skoki w dostawach, co wskazuje na ich nieplanowość i przypadkowość. Uderza w szczególności duży przerost dostaw ponad zużycie i to pod koniec I kwartału, w połowie roku oraz z początkiem IV kwartału. Tylko w 3 miesiącach zużycie miesięczne przekraczało nieco dostawy miesięczne. W konsekwencji tych dysproporcji wzrastały przez cały rok absolutne zapasy materiałów; stan remanentów materiałowych na koniec roku wynosił około 220% stanu na początek roku. Tak znaczny wzrost zapasów materiałowych tylko częściowo da się wytłumaczyć zwiększeniem produkcji budowlanej w roku 1950. Wskazuje on na wyraźne jeszcze niedomagania gospodarki materiałowej.

Nieregularność i bezplanowość dostaw materiałowych uwidacznia się jeszcze bardziej

przy porównaniu ich przebiegu w poszczególnych przedsiębiorstwach. Podczas gdy w niektórych miesiącach dostawy są minimalne, w innych przerastają kilkakrotnie wielkość zużycia. W niektórych jednostkach największe dostawy, przypadają na I i II kwartał, w innych dopiero na koniec roku. Większość przedsiębiorstw otrzymuje nadmierne ilości materiałów w połowie roku.

Przyczyny niedomagań

Główną przyczyną niedomagań gospodarki materiałowej jest nieregularne i niezgodne z zamówieniami zaopatrzenie przedsiębiorstw w materiały przez centrale handlowe. Winę za ten stan rzeczy przypisać należy nie tylko samej dystrybucji materiałów (zlecanie wysyłek bez uwzględniania terminarza, kumulowanie dostaw, dostawy materiałów niezamówionych lub innych niż zamówione, opieszale załatwianie reklamacji itp.), ale i produkcji materiałów budowlanych, nie zawsze uzgodnionej z zamówieniami.

Częstokroć nieregularne dostawy są spowodowane brakiem środków transportowych, przede wszystkim wagonów (np. w jesieni podczas kampanii buraczanej i ziemniaczanej). Wskutek powyższych niedomagań przedsiębiorstwa budowlane aby uniknąć przestojów zamawiają materiały w ilościach większych od potrzeb w danym okresie. Samo ustalenie tych potrzeb często jest nieścisłe z powodu braku krótkookresowych planów operacyjnych — plany te mogą być realne tylko przy posiadaniu dokumentacji technicznej i dokładnych harmonogramów robót. Z braku tych ostatnich przedsiębiorstwa opierają swe zamówienia na grubych szacunkach postępu robót i normach zużycia materiałowego z tabel ITB.

Skutki niedomagań

W wyniku wadliwych programów fabrykacyjnych i niedomagań dystrybucji materiałów budowlanych, przedsiębiorstwa, jak już wspomniano wyżej, gromadzą tendencyjnie nadmierne zapasy, zwłaszcza materiałów deficytowych, celem zabezpieczenia się przed okresowymi brakami. Przerosty zapasów, zamrażając znaczne sumy środków obrotowych przedsiębiorstw podrażają ogólnie produkcję budowlaną; rzeczywisty cykl obiegu środków obrotowych, jak stwierdziły przeprowadzone badania, znacznie przekracza cykl normatywny, zwłaszcza w pierwszej połowie roku; stan ten zakłóca wykonanie planów finansowych przedsiębiorstw oraz planów kredytowych banków i pociąga za sobą zaburzenia w gospodarce materiałowej.

Wnioski

Celem stopniowego usprawniania gospodarki materiałowej możliwe i konieczne jest usunięcie omówionych niedomagań zarówno w samych przedsiębiorstwach, jak i po linii aparatu zaopatrzeniowego.

W przedsiębiorstwach należy urealnić planowanie operatywne (kwartalne operatywne plany zużycia materiałowego z rozbićm miesięcznym i na ich podstawie opracowane operatywne plany zaopatrzenia) co w głównej mierze zależne jest od poprawy stanu dokumentacji technicznej i opracowywanych prawidłowo ścisłych harmonogramów robót.

Niedomagania po linii aparatu zaopatrzeniowego, spowodowane trudnościami o charakterze strukturalnym są trudniejsze do usunięcia. Na szczeblu produkcji materiałów budowlanych na-

leży uzgadniać programy fabrykacyjne producentów z zamówieniami central zaopatrzenia, na szczeblu dystrybucji centrale zbytu winny uzgadniać z komórkami zaopatrzenia przedsiębiorstw budowlanych ilości, jakości i terminy dostaw, przy czym ważną rolę odgrywa ich częstotliwość — na szczeblu transportu należy zapewnić dostateczną ilość środków transportowych dla dostaw materiałów budowlanych. Konieczne byłoby usprawnienie pracy Central Handlowych, mianowicie przestrzeganie terminów wysyłek ustalonych w umowach.

Mgr Wł. KASZUBA

Bilans wsadu jako forma założeń i zadań planowych

I. Uwagi wstępne

Gospodarka narodowa rozporządza w poszczególnych okresach czasu określonymi ilościami surowców, materiałów i paliwa, stawianymi do dyspozycji przez bieżącą produkcję, import i stany zapasów.

Planowe rozdysponowanie tych rozporządzalnych zasobów materiałowych między określonych odbiorców i cele przeznaczenia odbywa się w wyniku sporządzanych bilansów materiałowych i rozdzielników.

Poza tą funkcją właściwego rozdziału, występuje na odcinku gospodarki materiałami drugie ważne zadanie, a mianowicie: najbardziej ekonomiczne zużycie materiałów przy realizowaniu celów, dla których zostały przeznaczone. Jest to zadanie, które występuje w formie walki o realizację progresywnych norm zużycia, a w wyniku tego o obniżenie kosztów własnych, podniesienie rentowności przedsiębiorstw i zwiększenie akumulacji.

Jeśli pierwsza z tych funkcji odnosi się w zasadzie do sfery obrotu i zmierza do ustalenia odpowiedniej kooperacji między zakładami — wytwórcami i zakładami — odbiorcami, przy współdziale aparatu zbytu, to druga funkcja odnosi się do gospodarki materiałami wewnątrz poszczególnych zakładów i zmierza do poznania i odpowiedniego kształtowania wszystkich tych elementów, które mają wpływ na wielkość zużycia materiału w procesie ich przekształcania w nowy wytwór.

Zarówno w dziedzinie rozdysponowania materiału, jak i gospodarowania nim przy przerobie wynikają z narodowego planu gospodarczego dla poszczególnych przedsiębiorstw określone zadania, które w pierwszym wypadku przyjmują formę przydziałów, w ramach których powinny zamknąć się wszystkie potrzeby przedsiębiorstwa, w drugim — norm zużycia, ustalających górną granicę zużycia określonego materiału na jednostkę danego wyrobu.

Dodać należy, że przydział i normy zużycia są zbliżonym do siebie zadaniem. Przydział bowiem wynika w zasadzie z norm zużycia z tym zastrzeżeniem, że ponadto oddziałują na jego wielkość jeszcze normy i stany zapasów.

Postawienie zadania na odcinku zużycia materiału w formie normy zużycia wymaga dokładnego i wszechstronnego zaznajomienia się z samym procesem produkcji, sposobem pracy urządzeń i ludzi, właściwościami zużywanych materiałów oraz z kształtowaniem się normy w poprzednich okresach.

Przy takim podejściu obniżenie normy zużycia, w stosunku do dotychczas osiągniętej, jest wynikiem zastosowania konkretnych środków, zmierzających do usunięcia przyczyn, które dotychczas uniemożliwiały obniżenie normy. Każde takie poprawienie normy możliwe będzie do osiągnięcia przez obniżenie braków, odpadów, strat zużywanego materiału albo ewentualnie obniżenie w pewnych typach produkcji wagi gotowego wytworu (maszyny, pojazdy i ich części).

Przy produkcjach, do których zużywa się jednocześnie kilka materiałów, normy zużycia wyrażane są w formie wsadu (recepty), przedstawiającej jednocześnie ilość wszystkich materiałów zużywanych do wytworzenia jednostki produkcji oraz ilość poszczególnych materiałów osobno. Tego rodzaju zestawienie przedstawia i ogólną ilość materiałów, potrzebnych do wyprodukowania jednostki produkcji, i wzajemną proporcję poszczególnych materiałów, według jakiej mają być zużywane.

Posługiwanie się normą zużycia, jako formą ustalania określonych zadań i założeń, odnoszących się do sposobu gospodarowania materiałem przy przeróbce, jest w wielu wypadkach i z różnych względów nie wystarczające.

Wynika to z faktu, że norma zużycia przedstawia sobą ilość materiału brutto zużytego na jednostkę produktu. Natomiast waga rzeczywi-

sta jednostki produktu jest zawsze niższa od wagi, wynikającej z normy zużycia materiałów zużytych do jej wytworzenia; różnicę stanowią odpady, straty itp. Jeśli weźmiemy dla przykładu produkcję odlewów, to wiemy, że z materiałów włączonych do kopulaka część wejdzie do gotowego odlewu, część przejdzie w wybraki, część w odpady, jakie przy produkcji powstaną i wreszcie część zginie w formie zgaru, rozprysków itp. Podobnie będzie się to przedstawiało we wszystkich innych produkcjach, przy których zużyty materiał wchodzi bezpośrednio w gotowy wytwór w przeciwieństwie np. do produkcji węgla.

Z tego względu dla prawidłowego ustalenia zadań lub założeń, przy gospodarowaniu materiałem w danej produkcji, ważne jest ustalenie, co się dzieje z resztą materiału zużytego, która nie weszła w skład gotowego wytworu.

Podejście takie pozwala na zaplanowanie ilości i rodzajów odpadów, co ważne jest zarówno przy sporządzaniu kalkulacji kosztu własnego w wypadku, gdy odpady nadają się do wykorzystania, jak i przy ustalaniu pokrycia materiałowego w produkcjach, do których odpady te mogą być zużyte.

Ponadto przy ustalaniu odpadów, wybraków i strat można łatwiej wykryć przyczyny, powodujące nadmierne zużycie materiału, szczególnie w wypadku przeprowadzenia porównań z innymi zakładami, wykonującymi analogiczną produkcję. Może się okazać, że w jednym zakładzie straty zużytego materiału są wyższe, a odpady niższe niż w innym albo, że jedno i drugie są wyższe lub niższe niż w innym zakładzie.

Takie stwierdzenie różnic w gospodarowaniu pozwala na poznanie ich przyczyn oraz podjęcie odpowiednich środków, które doprowadzą do usunięcia marnotrawstwa.

Dochodzimy w ten sposób do wniosku, że przy analizowaniu gospodarki materiałem przy jego przerobie specjalne znaczenie posiadają następujące elementy, które występują w większości procesów produkcji:

- a) wielkość zużytego materiału na daną produkcję czyli wsad (w przeliczeniu na jednostkę produkcji daje normę zużycia),
- b) produkcja,
- c) odpady,
- d) straty.

Jest rzeczą jasną, że przy tego rodzaju ujęciu zagadnienia, waga zużytego materiału musi się równać sumie wagi wyprodukowanych wyrobów, odpadów i strat. Przedstawienie tej

współzależności w formie zestawienia jest bilansem zużytego do produkcji materiału (wsadu).

Bilans wsadu może być zastosowany zarówno przy opracowywaniu bilansów materiałowych przez władze naczelne, jako założenia w oparciu o które są one budowane, szczególnie wtedy, gdy odpady stanowią poważną pozycję przychodową, jak i przez przemysły przy opracowywaniu swych planów.

Rzeczą pierwszorzędnej wagi zarówno dla całej gospodarki narodowej, jak i dla poszczególnych hut i odlewni jest np. ustalenie wysokości odpadów w formie złomu powstającego przy produkcji stali, odlewów, wyrobów walcowanych i innych, jeśli chce się ustalić źródła i wysokość pokrycia potrzeb tych zakładów w zakresie surowców wsadowych.

II. Formy bilansu wsadu

Sposób przedstawienia bilansu wsadu może być rozmaity zarówno przy bilansach, odnoszących się do produkcji różnych wyrobów, jak i do jednego i tego samego wyrobu. Jest to kwestia odpowiedniego ułożenia rubryk, nazw itp. Istotą rzeczy w tym wypadku jest to, aby forma była możliwie prosta i ujmowała wszystkie elementy, stanowiące treść bilansu.

Najprostszym ujęciem byłoby następujące:

wsad (zużycie)	np.	1300
produkcja	„	1000
odpad	„	200
straty	„	100

W praktyce jest ono zazwyczaj niewystarczające, a to ze względu na konieczność jednoczesnego uwzględnienia szeregu różnych elementów, jak np. przedstawienie zużycia na jednostkę produkcji i ogólnego zużycia na całą produkcję, procentu uzysku, odpadów i strat, wagi produkcji, odpadów itp.

Ponadto, jak zobaczymy poniżej, zagadnienie może komplikować się ze względu na niecelowość operowania w pewnych wypadkach całym wsadem lub na konieczność bilansowania oprócz całego wsadu również niektórych składników, wchodzących do wsadu, jak np. czystego żelaza we wsadzie wielkopiecowym przy produkcji surówki, kwasów tłuszczowych w zużytych tłuszczach przy produkcji mydła itp.

Przechodząc do konkretnego przykładu np. zużycia materiałów (wsadu) do produkcji odlewów żeliwnych, można byłoby wyobrazić sobie bilans wsadu w formie, którą przedstawia tablica 1.

T a b l i c a 1.

I. W s a d

Lp.	Z u ż y w a n y m a t e r i a ł	Wsad na 1 tonę odlewów (norma zużycia) w kg	Wsad na całą produkcję (zużycie ogółem) w tonach
1	surówka ogółem	590	5.900
	w tym:		
	a) surówka odlewnicza	450	4.500
	b) „ martenowska	105	1.050
	c) „		
2	złom stalowy	140	1.400
3	„ żeliwny	352	3.520
4	„ obiegowy	363	3.630
5	żelazostopy	5	50
	w tym:		
			
			
	Razem wsad żelazodajny (1 + 2 + 3 + 4 + 5)	1450	14.500
6	Koks	250	2.500

II. Wykorzystanie wsadu metalicznego (bez uwzględnienia koksu)

Lp.	Przeznaczenie wsadu	W stosunku do wsadu w %	Ogółem w tonach
1	Produkcja odlewów	69	10.000
2	Braki, odpady i leje	25	3.630
3	Zgar i inne straty	6	870
	R a z e m	100	14.500

Punktem wyjścia, przy sporządzaniu tego zestawienia, w którym stroną „przychodową“ jest część I — wsad, a stroną „rozchodową“ — część II — wykorzystanie wsadu, jest założenie, że produkcja wyniesie 10.000 ton, a następnie, że uzysk będzie stanowił 69% wsadu, a odwrotność jego — norma zużycia 1.450 kg, że braki i odpady wynosić będą 25% wsadu, a zgar i straty 6% oraz że przy ustalonej ogólnej normie (1450 kg na 1 tonę odlewów) udział poszczególnych materiałów wsadowych będzie wyglądał tak, jak podano w rubryce „wsad na 1 tonę“ w części I.

Są to konkretne założenia, które po przeanalizowaniu mogą stanowić odpowiednią podstawę do wyliczenia ogólnego zużycia materiałów na daną produkcję oraz mogą pozwolić na właściwe zaplanowanie wysokości odpadów. Jednocześnie tego rodzaju zestawienie może zezwolić na sprawdzenie czy nie popełniono pomyłki w wyliczeniach. Ogólna wysokość zużytych materiałów podana w części I (14.500) równać się powinna sumie wszystkich pozycji,

wymienionych w części II, do których zużyte materiały wejdą, a więc: produkcja, odpady i straty.

W bilansach wsadu możemy zestawiać pełne zużycie do danego wytworu wszystkich materiałów z całą produkcją i wszystkimi odpadami oraz stratami albo możemy pominąć pewne pozycje w zużyciu i w rozchodzie tak, jak to uczyniliśmy z koksem użytym do produkcji odlewów. W tym ostatnim wypadku chodziło nam tylko o bilans materiałów żelazodajnych i dlatego uwzględnienie pozycji koksu było zbędne.

W innych wypadkach oprócz bilansu całego wsadu interesuje nas jednocześnie bilans jednego z jego składników, jak np. żelaza zawartego we wsadzie przy produkcji surówki albo kwasów tłuszczowych w zużytych tłuszczach przy produkcji mydła.

Formę takiego bilansu wsadu np. przy produkcji surówki możemy przedstawić w sposób podany w tablicy 2.

T a b l i c a 2.

I. W s a d

Lp.	Z u ż y w a n y m a t e r i a ł	Zawartość Fe w %	Wsad w kg na 1 tonę surówki (norma zużycia)		Wsad na całą produkcję · w tonach (zużycie ogółem)	
			waga rzecz.	Fe	waga rzecz.	Fe
1	Ruda krajowa	38	250	95	25.000	9.500
2	Aglomerat	55	700	385	70.000	38.500
3	Ruda zagraniczna	55	760	420	76.000	42.000
4	Odpady żelazodajne	15	290	43	29.000	4.300
5	Złom	95	50	47	5.000	4.700
	Razem wsad żelazodajny	50	2050	990	205.000	99.000
6	Dolomit		450	—	45.000	—
	Razem wsad	39,6	2500	990	250.000	99.000
7	Koks		1250		125.000	

II. Wykorzystanie wsadu

Lp.	P r z e z n a c z e n i e w s a d u	Zawartość Fe w %	Otrzymuje się z 1 tony wsadu kg		Otrzymuje się ze wsadu w tonach	
			waga rzecz.	waga w Fe	waga rzecz.	waga w Fe
	Surówka	93	400	372	100.000	93.000
	Pył odzyskany	40	30	12	7.500	3.000
	Żużel	0,8	548	4	137.000	1.000
	Pył nieodzyskany i inne straty	36	22	8	5.500	2.000
	R a z e m	39,6	1000	396	250.000	99.000

Do sporządzania tablicy 2, podobnie jak i przy pierwszej potrzebne są określone założenia. Są nimi: wysokość produkcji, w tym wypadku surówki, zawartość w niej żelaza oraz założenia, że przy ustalonej recepcie (wsadzie na 1 tonę) z określoną zawartością czystego żelaza w zużytych materiałach, otrzyma się określoną ilość surówki, a reszta materiału wsadowego, przy uwzględnieniu składu wsadu, określonym przebiegu procesu wytapiania, wylewania surówki i urzadzeniach uchwytyjących wydmuchiwany pył, przekształci się w założonej ilości w żużel, pył odzyskany, pył stracony i inne straty.

Na podstawie tych wypracowanych założeń możliwe jest ustalenie zużycia materiałów oraz zaplanowanie odpadów i sporządzenie ogólnego bilansu materiału wsadowego.

Wprowadzenie w tym ostatnim wypadku, poza bilansem materiału wsadowego w jego wadze rzeczywistej, również i bilansu czystego żelaza wynika z faktu, że w procesie wiel-

kopieczym chodzi zasadniczo o wytopienie żelaza w formie surówki z rud i innych tworzyw.

Operowanie w tym wypadku wsadem, nie przeliczonym na żelazo, nie dałoby poglądu ani o słuszności przyjętych norm zużycia, ani o gospodarce zasadniczym we wsadzie składnikiem, tj. żelazem.

Przy innych procesach technologicznych sposób przedstawienia bilansu zużytych w produkcji materiałów może wyglądać odmiennie. Gdybyśmy dla przykładu wzięli pod uwagę produkcję maszyn lub pojazdów, to cechą charakterystyczną tej produkcji jest wytwarzanie poszczególnych części, które po zmontowaniu dają dany wytwór. W tym wypadku odpady i straty materiału występują zasadniczo przy produkcji części.

W związku z tym wydaje się, że bilans wsadu przy tego rodzaju produkcjach możliwy jest po sporządzeniu oddzielnych bilansów dla poszczególnych części wytwarzanych w danym

zakładzie, które po zsumowaniu oraz dodaniu wagi części zakupionych w innych zakładach pozwolą na zestawienie bilansu zużytych materiałów dla danej maszyny lub wagonu z ustaleniem poszczególnych rodzajów odpadów z osobna.

Układ tego rodzaju zestawienia można by wyobrazić sobie w dużym uproszczeniu w sposób przedstawiony na tablicy 3.

T a b l i c a 3.

Maszyna X.

I. Zużycie materiałów

Materiały lub części gotowe (waga)	Część A	Część B	Część C	Części gotowe	Razem
Materiał X				x	
" Y				x	
" Z				x	
Odlewy gotowe	x	x	x		
Razem zużycie wszystkich materiałów i części	300	100	200	600	1200

II. Wykorzystanie zużytych materiałów

1 Waga części lub całej maszyny	230	80	160	600	1070
2 Odpady w tym:					
złom żelazny	50			x	50
" miedziany		15		x	15
ścinki drzewa			25	x	25
3 Straty	20	5	15	x	40
R a z e m	300	100	200	600	1200

Jeśli przy montażu danej maszyny zużywa się części gotowe, zakupywane z zewnątrz np. odlewy, wówczas zrozumiałe jest, że cała ich waga z zasady wchodzi w wagę maszyny i w tym wypadku nie ma odpadów i strat. Inaczej jest, gdy dany zakład ma własną ich produkcję np. odlewów, które zużywa do produkcji maszyn, a nawet zbywa nadwyżki na zewnątrz. W tym wypadku powstaje pytanie czy odpady i straty, jakie zaistnieją przy produkcji tych odlewów, zaliczyć jako odpady i straty przy produkcji maszyny czy odpady z produkcji odlewów. Rozstrzygnięcia należy raczej szukać w dziedzinie kosztów własnych. Wydaje się, że jeśli zakład posiada własną odlewnię, dla której prowadzi osobne rozliczenie finansowe, wówczas odpady, powstające przy produkcji odlewów, nie powinny obciążać maszyn, do których te odlewy są używane. Zużyтым materiałem będzie wówczas odlew, a nie surowka i złom. Inaczej będzie wyglądać, gdy produkcji odlewów nie wyodrębnia się finansowo od produkcji maszyn.

Zestawienie, które przedstawia tablica 3 może być również użyte dla sporządzenia zestawienia zbiorczego w tym wypadku, gdy dana jednostka produkuje szereg typów maszyn. Tablica taka dałaby wówczas obraz zużycia materiałów oraz ilości odpadów i strat przy każdej maszynie z osobna i wszystkich razem.

Z tych kilku przykładów o dowolnie przyjętych cyfrach wynika, że forma zestawienia, przedstawiającego ilość materiałów zużytych do danej produkcji oraz sposób ich wykorzystania mogą być różne

III. Bilans wsadu a bilans materiałowy

Bilans wsadu przedstawiliśmy, jako zestawienie obrazujące z jednej strony ilość materiałów, potrzebnych do wytworzenia danego wyrobu, z drugiej — ilości tych materiałów, jakie po przerobie wejdą bądź w skład gotowego wyrobu, bądź przechodzą w odpady lub giną w formie strat. W ten sposób bilans wsadu przedstawia sobą pełny obraz gospodarki wszystkimi materiałami bezpośrednimi, potrzebnymi do wyprodukowania jednego określonego wytworu.

Opracowany bilans wsadu jest w ten sposób podstawą dla ustalenia rozchodowych pozycji bilansu materiałowego. Jak bowiem wiadomo, bilans materiałowy jest zestawieniem przedstawiającym z jednej strony przychód danego materiału, a z drugiej — jego rozchód na poszczególne cele w pewnym okresie czasu.

W wypadku, gdy np. huta lub ministerstwo sporządza bilans materiałowy np. dla surowki, to dla wypełnienia części rozchodowej musi ustalić, ile należy przeznaczyć tej surowki na poszczególne cele. Przypuśćmy, że w danym wypadku wchodzi w grę zużycie surowki do produkcji stali martenowskiej, elektrycznej i odlewów żeliwnych. Do bilansu materiałowego wpisujemy wówczas zużycie, jakie wynika z bilansu wsadu, opracowanego oddzielnie dla stali martenowskiej, elektrycznej i odlewów. Te bilanse wsadu mogą posłużyć równocześnie do opracowania bilansu materiałowego, np. dla złomu stalowego, złomu żeliwnego itp.

W oparciu o bilanse wsadowe możemy opracować również i pozycje przychodowe bilansów materiałowych. Dzieje się to w tych wypadkach, gdy przedmiotem bilansu materiałowego jest pewien rodzaj odpadu np. złom. Gdybyśmy przy opracowaniu bilansu materiałowego dla złomu żeliwnego mieli posłużyć się dla przykładu tablicą 1, przedstawiającą bilans wsadu przy produkcji odlewów — to wówczas pozycje z części I — wsad w wysokości 3520 i 3630 ton stanowiłyby pozycje rozchodowe w bilansie materiałowym złomu. Natomiast pozycja: braki, odpady i leje, wymieniona w części II w wysokości 3630 ton, byłaby pozycją przychodową dla tego bilansu.

Zasadnicza różnica między bilansem wsadu a bilansem materiałowym sprowadza się więc do tego, że bilans wsadu przedstawia rozchód szeregu materiałów na jeden wytwór, podczas gdy bilans materiałowy jest rozdysponowaniem jednego materiału na szereg wytworów. Przy bilansowaniu materiałów te dwa rodzaje zestawień są formą wzajemnie się uzupełniającą.

IV. Ogólne znaczenie bilansu wsadu

Bilans wsadu sporządzony w okresie opracowywania planu jest wyrazem pełnego przeanalizowania i ustalenia zadań w sposobie gospodarowania materiałami przy określonej produkcji. Bilans wsadu sporządzony za okres sprawozdawczy jest przedstawieniem obrazu rzeczywistego gospodarowania materiałami w tym okresie.

Bilans wsadu jest b. wygodnym instrumentem dla władz nadrzędnych przy przeprowadzaniu kontroli w zakresie gospodarki materiałami w podległych jednostkach.

Bilanse wsadu, opracowane w poszczególnych przedsiębiorstwach, można porównać i stwierdzić odchylenia zarówno co do wysokości samych norm zużycia, jak wysokości i rodzajów odpadów oraz wysokości strat. Tego rodzaju odchylenia pozwalają z kolei na wykrycie przyczyn, które je wywołują i tym samym prowadzić mogą do usunięcia marnotrawstwa w przedsiębiorstwach gorzej pracujących.

WITOLD MACKIEWICZ

Metoda wyliczania normy zapasu wyrażonej w dniach

Coraz bardziej zaostarzająca się dyscyplina finansowa, której celem jest najbardziej ekonomiczne wykorzystanie środków obrotowych zaangażowanych w zapasach materiałowych wymaga od zaopatrzeniowców ustalania odpowiadającego rzeczywistym potrzebom przemysłu, normatywu zapasu.

Samo zagadnienie normatywu nie jest już dzisiaj obce służbie zaopatrzenia — jest ona bowiem w równej mierze ze służbą finansową odpowiedzialna za przestrzeganie dyscypliny finansowej. W ostatnim czasie tym bardziej nie obce, że ogłoszone pierwszego lutego br. Zarządzenie Przewodniczącego PKPG o premiovaniu służby zaopatrzenia, uzależnia wysokość premii od utrzymania zapasów materiałowych w granicach ustalonego normatywu.

Zbliża się również okres sporządzania planu zaopatrzenia materiałowego na rok 1952. W związku z tym na służbie zaopatrzenia ciąży obowiązek przygotowania i ustalenia poszczególnych elementów, potrzebnych do sporządzenia realnych planów.

Bilans wsadu ma szczególne znaczenie w tych wypadkach, gdy przy danej produkcji, do której się odnosi, powstają wartościowe odpady, które z kolei przedstawiają sobą surowce, nadające się do dalszego zużytkowania. Istotne jest to i dla samego zakładu bądź ze względu na prawidłowe ustalenie kosztu własnego dla danego wyrobu, na który wartość odpadów ma wpływ, bądź też ze względu na ustalenie, w jakim stopniu odpady własne pokryją jego potrzeby materiałowe w wypadku, gdy odpady te sam zużywa.

Ponadto duża ilość odpadów ma znaczenie ogólnopństwowe, jako poważne źródło zaopatrzenia materiałowego często bardzo ważnych gałęzi produkcji. Wyrazem tego jest chociażby uchwała Prezydium Rządu z dnia 28 kwietnia 1951 r. w sprawie planowania uzyskiwania złomu i innych odpadów użytkowych metali nieżelaznych i ich stopów, która nakłada obowiązek planowania odpadów na tych, którzy zużywają metale kolorowe.

Dla szeregu odpadów opracowane są bilanse materiałowe bądź przez władze centralne, bądź terenowe. W tych wypadkach właściwe zaplanowanie przychodu szeregu odpadów nie jest możliwe bez uprzedniego opracowania bilansów wsadów. Takie bilanse pozwalają na ustalenie, jaką ilością surowca, w tym wypadku odpadów, dysponuje bądź cała gospodarka narodowa, bądź dany teren i jakie potrzeby mogą być nimi pokryte. Ponadto bilans wsadu uzupełniony wyceną materiałów daje obraz o kształtowaniu się kosztu własnego danego wyrobu w zakresie materiałów bezpośrednich.

Jednym z podstawowych elementów do sporządzenia planu zaopatrzenia są normy, normatywy i średnioważone normy zapasu, wyrażone w dniach.

Pojęcie normy, normatywu i średnioważonej normy ująć można w następującą definicję:

N o r m a z a p a s u wyrażona w dniach służy do ustalenia ilościowego zapasu, jednego materiału o pełnej właściwej mu charakterystyce, oraz do ustalenia wartości środków obrotowych ulokowanych w tym zapasie na okres produkcyjny zamykający się tą samą ilością dni, a ustalona zostaje na podstawie ilości i wartości materiałów potrzebnych do produkcji w tym samym okresie.

N o r m a t y w z a p a s u wyrażony w dniach służy do ustalenia ilościowego zapasu materiałów wchodzących do jednej grupy wytworów (np. branża, grupa kontyngentowa branży żelaza i stali, śruby i nitów itp.) oraz do ustalenia wartości środków obrotowych ulokowanych w tym zapasie na okres produkcyjny zamykający się tą samą ilością dni, a usta-

lony zostaje na podstawie ilości i wartości materiałów potrzebnych do produkcji w tym samym okresie.

Średnioważona norma zapasu w dniach służy do ustalenia wartości środków obrotowych ulokowanych w zapasie materiałów różnorodnych, wchodzących do jednej pozycji układu rodzajowego lub dla materiałów potrzebnych do wytworzenia gotowego produktu lub stanowiących całkowity zapas produkcyjny zakładu, zjednoczenia, centralnego zarządu przemysłu itp. na okres produkcyjny zamykający się tą samą ilością dni, a ustalona zostaje na podstawie wartości materiałów potrzebnych do produkcji w tym samym okresie.

Mimo tego, że na stosowanie wyżej wspomnianych elementów przy sporządzaniu planu zaopatrzenia już od kilku lat z naciskiem zwraca się uwagę, należy ją w przededniu rozpoczęcia wstępnych prac nad planem zaopatrzenia przypomnieć, choćby ze względu na to, że odpowiednie normy zapasu w dniach, a ściśle średnioważona norma zapasu wyrażona w dniach, mają bezpośredni wpływ na ustalenie normatywu wartościowego dla środków obrotowych zaangażowanych w zapasach materiałowych.

Jednym z warunków dobrego i właściwego opracowania wspomnianej normy, jest ustalenie metody, która pozwoli na prawidłowe jej wyliczenie.

Zagadnieniu temu chcę poświęcić kilka uwag, które mogą być pomocne przy opracowywaniu wyżej wspomnianych norm, przytaczając równocześnie metodę, która wydaje się słuszna i właściwa.

Norma zapasu wyrażona w dniach, obowiązująca przemysły przy ustalaniu wysokości normatywu, zatwierdzana jest przez PKPG w porozumieniu z Ministerstwem Finansów. Norma zapasu zatwierdzana jest dla jednej gałęzi przemysłu podległej jednemu centralnemu zarządowi. Centralny zarząd z kolei zatwierdza normę zapasu w dniach zjednoczeniom (jednostkom nadzorującym), zrzeszającym od kilku do kilkunastu zakładów produkcyjnych. Zjednoczenie zatwierdza normę w dniach poszczególnym podległym sobie zakładom produkcyjnym.

Tak zakłady produkcyjne jak i zjednoczenia pracują w specyficznych i nieraz bardzo różnych warunkach, dlatego też norma zapasu w dniach wyznaczona dla jednej gałęzi przemysłu, nie powinna i nie może w jednej wysokości obowiązywać wszystkich zjednoczeń i zakładów produkcyjnych podległych jednemu centralnemu zarządowi. Błąd polegający na wyznaczaniu zjednoczeniom i zakładom produkcyjnym normy zapasu w dniach w wysokości zatwierdzonej dla całej gałęzi przemysłu podlegającej jednemu centralnemu zarządowi jest niestety, jak do tej pory, u nas dość często popełniany.

Mogą np. zachodzić wypadki, że norma zapasu w dniach (często nazywana wskaźnikiem zapasu w dniach) zatwierdzona dla centralnego zarządu w wysokości 70 dni, dla zakładów produkcyjnych czy zjednoczeń podległych temu centralnemu zarządowi, wynosić może znacznie więcej lub mniej dni.

Właśnie specyficzne warunki pracy zakładów produkcyjnych sprawiają, że normy zapasu w dniach mimo, że są zatwierdzane ogólnie, muszą być opracowywane oddolnie tj. w następującej kolejności: zakład produkcyjny, jednostka nadzorująca (zjednoczenie), centralny zarząd przemysłu (centr. zaop. materiałowego). Wspomniana kolejność musi mieć swoje wyraźne odbicie przy ustalaniu metody opracowania projektów norm zapasu. W tych wypadkach, w których zakład produkcyjny jest bezpośrednio podporządkowany centralnemu zarządowi, opracowywanie norm zapasu odbywa się tylko na dwóch szczeblach.

Podstawowymi elementami wyliczania średnioważonej normy zapasu w dniach, pozostają tak jak przy sporządzaniu planu zaopatrzenia:

1. normy zużycia,
2. planowane zużycie w następnym roku operacyjnym oparte na wielkości planowanej produkcji,
3. optymalne partie dostawy, które przy zastosowaniu przytoczonej przeze mnie metody powinny w wyniku ostatecznego wyliczenia, dać operatywnie prawidłową normę zapasu.

I jeszcze jedna uwaga. Z chwilą rozpoczęcia pracy nad projektem norm zapasu, zaopatrzeniowiec winien sobie również uświadomić, że zgodnie z założeniem gospodarki socjalistycznej projektowane normy zapasu, a tym samym i średnioważona norma zapasu, winny być niższe, aniżeli w latach ubiegłych.

Jak już zaznaczyłem, normy zapasu opracowane być muszą przez zakłady produkcyjne i jednostki nadrzędne. Zakłady produkcyjne opracowują projekt norm na formularzu wg załączonego wzoru Nz-1, jednostki nadrzędne natomiast na formularzu wg załączonego wzoru Nz-2.

Zasady wyliczania przez zakłady produkcyjne, zużycia tak ilościowego jak i wartościowego a więc rubryki 8 i 9 oraz normatywu ilościowego, wartościowego i w dniach, tj. rubryki 10, 11 i 12, na wzorze Nz - 1 wyjaśnić nie potrzebują, ponieważ pozostają takie same jak w opublikowanych do tej pory, znanych wszystkim zaopatrzeniowcom instrukcjach o sporządzaniu planów zaopatrzenia materiałowego.

Przystępując na zakładzie produkcyjnym do szczegółowego wypełniania formularza Nz - 1, dzielimy materiały zużywane do produkcji zgodnie z ich zaszeregowaniem w planie zaopatrzenia i w kartotece ilościowo - wartościowej

I. Metoda wyliczania norm zapasu na zakładzie produkcyjnym na formularzu Nz - 1

[illegible]

księgowości materiałowej na pozycje układu rodzajowego, tj.

materiały podstawowe k-to 31

materiały pomocnicze k-to 320

paliwo k-to 321

opakowanie k-to 33

części zapasowe maszyn i urządzeń k-to 34.

Następnie materiały wchodzące do każdej pozycji układu rodzajowego dzielimy na materiały:

a) zużywane w przemyśle, dla których przewidujemy tworzenie zapasów magazynowych, zwanych w dalszej części instrukcji materiałami „normowanymi“,

oraz na materiały

b) zużywane w przemyśle, ale dla których tworzenia zapasów magazynowych nie przewidujemy, zwanych w dalszej części instrukcji materiałami „nienormowanymi“.

W dalszym ciągu z materiałów ujętych pod a) należy wyodrębnić materiały, stanowiące co najmniej 70% wartości zużycia. Materiały te opracować należy szczegółowo wg kont analitycznych i w rubryce 1, specyfikować w kolejności kont, oznaczając tę grupę symbolem „a 1”. Pozostałe materiały stanowiące pozostałe 30% wartości zużycia, można ująć globalnie i w rubr. 1 oznaczyć symbolem „a 2”, określając je mianem „inne”.

Po dokonaniu przytoczonego podziału materiałów przystępujemy do wypełniania formularza Nz - 1 i w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego (grupy kont) w:

rubr. 1 — wpisujemy nazwę układu rodzajowego, następnie specyfikujemy wg kont analitycznych materiały ujęte w grupie a 1, dla których musi być ustalona norma zapasu.

Następnie w odniesieniu do każdego konta analitycznego:

rubr. 2 — wpisujemy nr konta,

rubr. 3 — wpisujemy obowiązującą wg katalogu branżowego jednostkę miary,

rubr. 4 — wpisujemy obowiązującą wg cennika przeciętną cenę,

rubr. 5 — wpisujemy przewidywany cykl do-
staw,

rubr. 6 i 7 — bliższego omówienia nie wymagają. Sposób wyliczenia reguluje instrukcja PKPG o sporządzeniu planu zaopatrzenia,

rubr. 8 — wpisujemy ilość rocznego zużycia materiałów,

rubr. 9 — wpisujemy wartość zużycia rocznego, którą otrzymujemy przez pomnożenie rubr. 8 przez rubr. 4,

Specjalną uwagę należy zwrócić przy obliczaniu i wypełnianiu rubr. 10 i 15,

rubr. 10 — wpisujemy wyliczony prawidłowo
wg instrukcji o planie zaopatrzenia normatyw
ilościowy,

rubr. 11 — wpisujemy prawidłowo wyliczony
normatyw wartościowy materiałów,

rubr. 12 — wpisujemy prawidłowo wyliczony normatyw zapasu wyrażony w dniach.

Po wyczerpaniu wszystkich materiałów, które należy umieścić w grupie materiałów a 1, przystępujemy do opracowania materiałów ujętych w grupie oznaczonej symbolem a 2, tj. materiałów normowanych, stanowiących pozostałe 30% wartości zużycia.

rubr. 1 — wpisujemy „a 2 inne“.

Następnie w odniesieniu do tej pozycji:

rubr. 3, 4 i 5 — nie wypełniamy,

rubr. 6 i 7 — wyjaśnień nie potrzebują,

rubr. 8 — nie wypełniamy,

rubr. 9 — wpisujemy globalną wartość zużycia tych materiałów,

ru'br. 10 — nie wypełniamy,

rubr. 11 — wpisujemy prawidłowo wyliczony normatyw wartościowy biorąc za podstawę wyliczony dla nich normatyw w dniach,

rubr. 12 — wpisujemy ustalony dla tych materiałów normatyw wyrażony w dniach.

W tym momencie przystępujemy do wyliczenia i wypełnienia

rubr. 13, tj. normy zapasu w dniach dla materiałów normowanych

rubr. 13 — rubrykę tę jak wyżej zaznaczono, wypełniamy po wyliczeniu i wypełnieniu rubr. 3 do 12 w odniesieniu do materiałów ujętych w grupie materiałów a 1 i a 2. Wyliczenia tej rubryki dokonujemy w sposób następujący:

1. sumujemy rubr. 9 i rubr. 11,
2. mnożymy wartość normatywów (rubr. 11) przez 360 i dzielimy przez sumę wartości zużycia (rubr. 9). Dzielenie wykonujemy do jednego miejsca dziesiętnego bez zaokrąglania w górę i w dół. Otrzymany wynik wpisujemy do rubr. 13 na wysokości wiersza podsumowania rubr. 9 i 11.

Następnie nanosimy określenia i wartości odnoszące się do materiałów nienormowanych, tj. takich, dla których nie przewidujemy tworzenia zapasów magazynowych.

Rubr. 1 — wpisujemy pod b) specyfikując szczegółowo materiały wg kont analitycznych i w odniesieniu do każdego z tych materiałów:

- rubr. 2 — wpisujemy nr konta,
- rubr. 3 i 4 — wyjaśnień nie potrzebują,
- rubr. 5, 6, 7 — nie wypełniamy,
- rubr. 8 i 9 — wpisujemy ilość i wartość zużycia wyliczoną w taki sam sposób, jak dla materiałów, dla których przewidujemy tworzenie zapasów,
- rubr. 10, 11, 12 i 13 — nie wypełniamy.

Przystępujemy do wyliczenia normy zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych, opracowanego przed chwilą układu rodzajowego, a więc do wypełnienia rubryki 14. W tym celu:

1. podkreślamy rubr. 9 i 11,
2. w rubr. 9 sumujemy wartość materiałów normowanych z wartościami materiałów nienormowanych,
3. w rubr. 11 spisujemy sumę wartości normatywów materiałów normowanych,

Rubr. 14 — wypełniamy po wykonaniu następującego działania:

$$\frac{\text{suma wartości normatywów (rubr. 11)} \times 360}{\text{suma wartości zużycia rocznego (rubr. 9)}} =$$

Wynik stanowiący normę zapasu w dniach wpisujemy do rubr. 14, na wysokości wiersza ostatniego podsumowania rubr. 9 i 11. W podany sposób należy opracować kolejno i wyliczyć normę zapasu w dniach (rubr. 14) dla każdej pozycji układu rodzajowego.

Po rozpracowaniu wszystkich pozycji układu rodzajowego, przystępujemy do wyliczenia i wypełnienia rubr. 15, tj. do wyliczenia średnioważonej normy zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych zakładu.

W tym celu, na oddzielnym arkuszu wzoru Nz - 1 oznaczonym literą „A” (Nz - 1 — A):

rubr. 1 — wpisujemy kolejno nazwę pozycji układu rodzajowego.

Następnie w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego:

- rubr. 2 — wpisujemy nr konta,
- rubr. 3, 4, 5, 6, 7, 8 — nie wypełniamy,
- rubr. 9 — wpisujemy łączną wartość zużycia, a więc wartość zużycia materiałów normowanych (a-1 i a-2) i wartość zużycia materiałów nienormowanych (b),
- rubr. 10 — nie wypełniamy,
- rubr. 11 — wpisujemy sumę wartości normatywów, obecnie już normatywu dla układu rodzajowego, do którego się odnosi,
- rubr. 12 — nie wypełniamy,
- rubr. 13 — wpisujemy normę zapasu w dniach dla materiałów normowanych, którą spisujemy z poprzednio opracowanego formularza Nz — 1 rubr. 13,
- rubr. 14 — wpisujemy normę zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych, którą spisujemy z poprzednio opracowanego formularza Na — 1 rubr. 14,
- rubr. 15 — celem wypełnienia tej rubryki:

1. podkreślamy rubr. 9 i 11,
2. sumujemy rubr. 9 i 11 i wykonujemy następujące działanie:

$$\frac{\text{suma wartości normatywów (rubr. 11)} \times 360}{\text{suma wartości zużycia (rubr. 9)}} = \frac{\text{średnioważona norma zapasu w dniach}}{\text{średnioważona norma zapasu w dniach}}$$

Zjednoczenie.....

Centralny Zarząd

KARTA WYLICZENIA NORM ZAPASU W DNIACH

Nz — 2

Ilość arkuszy.....

arkusz.....

K o n t o		Jednostka miary	Cena (przeciętna)	Zużycie w ciągu roku		N O R M A T Y W			Średnioważona norma zapasu w dniach dla materiałów normowanych	Średnioważona norma zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych	Średnioważona norma zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych podległych zakładów	U w a g i
Nazwa	Nr			Ilość	Wartość w tys. zł	Ilościowy	Wartościowy w tys. zł	Średnioważony w dniach				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

(Dzielenie wykonujemy do jednego miejsca dziesiętnego bez zaokrąglenia w górę czy w dół).

W ten sposób opracowany projekt zapasu zakłady produkcyjne przesyłają do jednostki nadzorującej (Zjednoczenia) w dwóch egz., kopia projektu pozostaje w Dziale Zaopatrzenia zakładu produkcyjnego.

II. Metoda wyliczania norm zapasu w dniach w jednostkach nadzorujących (zjednoczenie)

Nieodzowne jest, ażeby jednostki nadzorujące (zjednoczenia), przed przystąpieniem do wyliczenia średnioważonych norm zapasu i wypełniania wzoru Nz - 2, przeanalizowały nadesłane przez zakłady produkcyjne projekty norm zapasu w dniach dokonując ewentualnej korekty w sensie obniżenia lub podniesienia proponowanych norm. Ewentualne korekty winny być uwidocznione na nadesłanych przez zakłady produkcyjne formularzach Nz - 1, jednakże w taki sposób, ażeby proponowane, tj. nieskorygowane cyfry były i po korekcie dokonanej przez Zjednoczenie, widoczne i czytelne. Przyступując do analizy nadesłanych projektów, jednostki nadzorujące (zjednoczenia) winny do nadesłanych projektów podejść obiektywnie, biorąc pod uwagę specyficzne dla każdego zakładu warunki pracy, które w ten czy w inny sposób mogą wpływać na wysokość norm zapasu. Przy korekcie należy również brać pod uwagę wysokość norm zapasów, proponowaną przez te podległe zakłady, które przodują w racjonalnej gospodarce magazynowej.

Formularz Nz-2, na którym Zjednoczenie wykonywać będzie swoje wyliczenia, jest kartą zbiorczą rubryk 8, 9, 10 i 11, opracowanego przez zakłady wzoru Nz-1. Wypełnienie więc tego formularza odbywać się będzie w sposób i w kolejności stosowanej przez zakłady produkcyjne przy wypełnianiu wzoru Nz-1. Natomiast cyfry w rubr. 9, 10, 11 i 12, wzoru Nz-2, będą średnioważonymi normami zapasu w dniach dla jednostek nadzorujących (zjednoczeń) i wyliczane być muszą przez te ostatnie.

Rubr. 1 i 2 — wpisujemy wszystkie wyszczególnione we wzorach Nz-1 nazwy pozycji układu rodzajowego i ich konta, zachowując identycznie taki sam podział materiałów, jak w nadesłanych przez zakłady produkcyjne projektach norm zapasów.

Następnie w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego i materiału, w:

rubr. 3 i 4 — bliższego omówienia nie wymagają,

rubr. 5 — wpisujemy ilość materiału, zużywanego przez wszystkie podległe zakłady, zaliczonego do jednego konta analitycznego, tj. sumę odpowiednich pozycji rubr. 8 formularza Nz-1,

rubr. 6 — wpisujemy wartość materiału, zużywanego przez wszystkie podległe zakłady, zaliczonego do jednego konta analitycznego, tj. sumę odpowiednich pozycji rubryk 9 wzorów Nz-1,

rubr. 7 — wpisujemy sumę odpowiednich pozycji rubryk 10 wzorów Nz-1,

rubr. 8 — wpisujemy sumę odpowiednich pozycji rubryk 11 wzorów Nz-1,

rubr. 9 — wpisujemy wynik otrzymany po wykonaniu następującego działania:

$$\frac{\text{normatyw wartościowy (rubr. 8)} \times 360}{\text{wartość zużycia (rubr. 6)}} = \frac{\text{średnioważony}}{\text{normatyw w dniach}}$$

(Działanie wykonujemy do jednego miejsca dziesiętnego bez zaokrąglenia w górę i w dół).

Po wyczerpaniu wszystkich materiałów wyspecyfikowanych na wzorach Nz-1 w grupie materiałów a-1:

rubr. 1 — wpisujemy „a-2 inne“ i w odniesieniu do tej grupy materiałów:

rubr. 2, 3, 4 i 5 — nie wypełniamy,

rubr. 6 — wpisujemy sumę rubryk 9 nadesłanych wzorów Nz-1,

rubr. 7 — nie wypełniamy,

rubr. 8 — wpisujemy sumę rubryk 11 nadesłanych wzorów Nz-1,

rubr. 9 — wpisujemy wynik następującego działania:

$$\frac{\text{wartość normatywu (rubr. 8)} \times 360}{\text{zużycie (rubr. 6)}}$$

W tym momencie przystępujemy do wyliczenia rubr. 10. Wykonujemy to w sposób następujący:

1. sumujemy rubr. 6 i rubr. 8,

2. wykonujemy następujące działanie:

$$\frac{\text{suma wartości rubr. 8} \times 360}{\text{suma wartości rubr. 6}} = \frac{\text{średnioważona norma zapasu w dniach dla materiałów normowanych jednej pozycji układu rodzajowego}}$$

rubr. 10 — wpisujemy wynik ostatniego działania, które wykonujemy do jednego miejsca dziesiętnego bez zaokrąglenia w górę i w dół. Cyfrę wpisujemy na wysokości wiersza ostatniego sumowania rubr. 6 i rubr. 8.

Z kolei w rubr. 1 pod b) wyszczególniamy wymienione przez zakłady produkcyjne we wzorach Nz-1 wszystkie materiały zużywane w zakładach a nienormowane i w odniesieniu do każdego materiału:

rubr. 3, 4, 5 i 6 — wypełniamy stosownie do określeń tych rubryk,

rubr. 7, 8, 9 i 10 — nie wypełniamy.

Przystępujemy do wyliczenia rubr. 11, tj. średnioważonej normy zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych jednostki nadzorującej (zjednoczenia), opracowanego przed chwilą układu rodzajowego. W tym celu:

1. podkreślamy rubr. 6 i rubr. 8,

2. w rubr. 6 sumujemy wartość materiałów normowanych z wartościami materiałów nienormowanych,

3. w rubr. 8 wpisujemy sumę wartości normatywów materiałów normowanych.

Rubr. 11 — wypełniamy po wykonaniu następującego działania:

sumę wartości normatywów (rubr. 8) x 360
sumę wartości zużycia (rubr. 6)

średnioważona
norma zapasu w
dniach dla zapasów
produkcyjnych jednego u-
kładu rodzajowego.

W dalszym ciągu w podany wyżej sposób należy opracować kolejno i wyliczyć średnioważoną normę zapasu w dniach (rubr. 9), średnioważoną normę zapasu w dniach dla materiałów normowanych (rubr. 10) i średnioważoną normę zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych (rubr. 11) każdej pozycji układu rodzajowego.

Przystępujemy do wyliczenia średnioważonej normy zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych i jednostki nadzorującej (zjednoczenia). Wyliczenia tego dokonujemy na oddzielnym arkuszu wzoru Nz-2, oznaczonym literą „A” (Nz-2A), w sposób następujący:

rubr. 1 — wpisujemy kolejno nazwę pozycji układu rodzajowego,

rubr. 2 — wpisujemy odpowiedni dla układu rodzajowego nr konta,

i w odniesieniu do każdego układu rodzajowego:

rubr. 3, 4 i 5 nie wypełniamy,

rubr. 6 — wpisujemy sumę wartości rocznego zużycia,

rubr. 7 — nie wypełniamy,

rubr. 8 — wpisujemy sumę wartości normatywów,

rubr. 9 — nie wypełniamy,

rubr. 10 — wpisujemy średnioważoną normę zapasu w dniach, którą spisujemy z poprzednio opracowanego formularza Nz — 2 rubr. 10,

rubr. 11 — wpisujemy średnioważoną normę zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych, którą spisujemy z poprzednio opracowanego formularza Nz — 2 rubr. 11.

Po naniesieniu z poprzednio opracowanego formularza Nz — 2 sumarycznych wartości zużycia i normatywów wszystkich pozycji układu rodzajowego, przystępujemy do wyliczenia średnioważonej normy zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych jednostki nadzorującej (zjednoczenia) tj. rubryki 12.

W tym celu wykonujemy następujące działania:

1. sumujemy rubr. 6 i rubr. 8,

2. sumę wartości normatywów (rubr. 8) mnożymy przez 360 i dzielimy, do jednego miejsca dziesiętnego bez zaokrągleń w górę i w dół, przez sumę wartości zużycia (rubr. 6).

rubr. 12 — wpisujemy wynik ostatniego działania.

Opracowany projekt norm zapasu w dniach jednostka nadzorująca (zjednoczenie), przesyła w dwóch egzemplarzach do centralnego zarządu dołączając projekt jednego lub dwóch podległych sobie zakładów produkcyjnych. Projekty norm zapasu w dniach zakładów produkcyjnych mogą być bardzo potrzebne, a na-

wet nieodzowne, do przeprowadzenia analizy i ewentualnej korekty projektów opracowanych przez podległe zjednoczenia.

III. Metoda wyliczania norm zapasu w centralnym zarządzie

Tak jak jednostki nadzorujące (zjednoczenia), tak samo centralny zarząd przemysłu winien do nadesłanych przez zjednoczenia projektów podejść krytycznie aczkolwiek całkowicie obiektywnie i tak samo jak jednostki nadzorujące, powinien nadesłane projekty przeanalizować i ewent. skorygować, kierując się założeniami, o których wspomniałem we wstępie do rozdziału o metodzie wyliczania norm w zjednoczeniach.

Centralny zarząd opracuje projekt norm zapasu w dniach również na formularzach Nz — 2, który w tym wypadku jest arkuszem zbiorczym formularzy Nz — 2 otrzymanych od podległych zjednoczeń. Zbiorczymi są mianowicie rubryki 6 i 8. Również w dalszym ciągu utrzymujemy podział materiałów na pozycje układów rodzajowych i jedynie materiały normowane traktujemy jako całość, a nie w rozbi-
ciu jak zakłady produkcyjne i jednostki nadzorujące. Również materiałów nienormowanych nie specyfikujemy.

Formularz Nz — 2, wypełniamy w sposób następujący:

rubr. 1 — w rubryce tej w przeciwieństwie do zjednoczeń wpisujemy kolejno tylko nazwy pozycji układu rodzajowego które dzielimy na dwie grupy:

a) materiały normowane,

b) materiały nienormowane.

Następnie w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego i materiałów zgrupowanych pod a):

rubr. 2 — wpisujemy nr konta,

rubr. 3, 4 i 5 — nie wypełniamy,

rubr. 6 — wpisujemy sumę rubryk 6, odpowiednich pozycji ze wzoru Nz — 2, opracowanego przez jednostki nadzorujące (zjednoczenia),

rubr. 7 — nie wypełniamy,

rubr. 8 — wpisujemy sumę rubryk 8, odpowiednich pozycji ze wzoru Nz — 2, opracowanego przez jednostki nadzorujące (zjednoczenia),

rubr. 9 — nie wypełniamy,

rubr. 10 — wpisujemy wynik następującego działania:

$$\frac{\text{wartość normatywu (rubr. 8)} \times 360}{\text{wartość zużycia (rubr. 6)}} = \frac{\text{średnioważona norma zapasu w dniach dla materiałów normowanych}}$$

Po naniesieniu w ten sposób na arkusz wszystkich pozycji wymienionych w nadesłanych przez podległe zjednoczenia wzorach Nz — 2, a obejmujących materiały normowane, do:

rubr. 1 — wpisujemy „b/nienormowane”, i w odniesieniu do tej grupy materiałów w:

rubr. 3, 4 i 5 — nie wypełniamy,

rubr. 6 — wpisujemy sumę rubryki 6, odpowiedniej pozycji ze wzoru $Nz - 2$, opracowanego przez jednostki nadzorujące (zjednoczenia),

rubr. 7, 8, 9 i 10 — nie wypełniamy.

Przystępujemy do wypełniania rubr. 11, tj. do wyliczenia średnioważonej normy zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych. W tym celu podkreślamy rubr. 6 i rubr. 8, sumujemy rubr. 6, spisujemy wartość normatywu, (rubr. 8) i wykonujemy następujące działanie:

wartość normatywu (rubr. 8) $\times$ 360 $\frac{\text{średnioważona norma zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych}}{\text{suma wartości zużycia (rubr. 6)}}$

W identyczny sposób należy opracować pozostałe układy rodzajowe i wyliczyć średnioważoną normę zapasu w dniach dla materiałów normowanych oraz średnioważoną normę zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych.

Ostatecznego wyliczenia średnioważonej normy zapasu w dniach dla centralnego zarządu dokonujemy na oddzielnym arkuszu $Nz - 2$, oznaczonym literą „A” ($Nz - 2A$) w sposób następujący:

rubr. 1 — wpisujemy kolejno nazwę pozycji układu rodzajowego,

rubr. 2 — wpisujemy kolejno nr konta pozycji układu rodzajowego,

rubr. 3, 4 i 5 — nie wypełniamy,

rubr. 6 — wpisujemy w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego wartość zużycia, łącznie materiały normowane i nienormowane, z rubr. 6 poprzednio opracowanego formularza $Nz - 2$,

rubr. 7 — nie wypełniamy,

rubr. 8 — wpisujemy w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego wartość normatywu z rubryki 8 poprzednio opracowanego formularza $Nz - 2$,

rubr. 9 — nie wypełniamy,

rubr. 10 — wpisujemy w odniesieniu do każdego układu rodzajowego średnioważoną normę zapasu z rubr. 10 poprzednio opracowanego formularza $Nz - 2$,

rubr. 11 — wpisujemy w odniesieniu do każdej pozycji układu rodzajowego średnioważoną normę zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych z rubr. 11 poprzednio opracowanego formularza $Nz - 2$.

Po wpisaniu w podany sposób wszystkich pozycji układu rodzajowego:

1. podkreślamy rubr. 6 i rubr. 8,

2. sumujemy rubr. 6 i rubr. 8,

3. wartość normatywu (rubr. 8) mnożymy przez 360 i dzielimy przez wartość zużycia rocznego (rubr. 6), otrzymany wynik (do jednego miejsca dziesiętnego) wpisujemy do rubr. 12.

Będzie to zarazem wskaźnik zapasu w dniach dla zapasów produkcyjnych całej gałęzi przemysłu, podległej jednemu centralnemu zarządowi.

Przytoczona przeze mnie metoda wydawać się będzie na pierwszy rzut oka skomplikowana i zawiła — ale też samo zagadnienie normatywów, do ustalania których służą wskaźniki zapasu wyrażone w dniach, jest skomplikowane i zawiłe.

Opracowanie prawidłowego wskaźnika zapasu w dniach przytoczoną metodą, szczególnie w zakładzie produkcyjnym będzie również od zaopatrzeniowców wymagało dużego wkładu pracy, której i tak jest dużo. Radzę jednak zaopatrzeniowcom i tę pracę pokonać, pokonanie jej bowiem pozwoli z większym spokojem poświęcić się innym zagadnieniom związanym z zaopatrzeniem, aniżeli ciągłym śledzeniu utrzymania zapasów w wysokościach ustalonych normatywów. Wyjdzie to na dobro zakładu i gospodarki ogólnonarodowej, która w okresie realizacji Planu 6-letniego ma do pokonania poważne trudności.

Nie będzie przesadą, jeżeli napiszę, że każdy zaopatrzeniowiec na swoim stanowisku, trudności te może zmniejszyć, jeżeli swoją pracą przyczyni się do zaoszczędzenia każdej złotówki, niepotrzebnie zaangażowanej w zapasach materiałowych.

Dlaczego?

Czy zakładom przemysłu ciężkiego rzeczywiście nie są potrzebne remanenty znajdujące się w Dolnośląskich Zakładach Metalurgicznych w Nowej Soli

W połowie ubiegłego roku inspektorzy Komisji Międzyministerialnej Upłynnienia Remanentów stwierdzili, że kilka zakładów wchodzących w skład Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych w Nowej Soli posiada znaczne remanenty, przeważnie pochodzenia niemieckiego, o łącznym tonażu ponad 100.000 ton. Wartość remanentów przekraczała kwotę złotych 6.000.000 w nowej walucie. Odpowiednio też Dolnośląskie Zakłady Metalurgiczne przekroczyły nor-

matyw środków obrotowych przyznany im na zapasy produkcyjne (zaopatrzeniowe).

Ponieważ skład remanentów był tego rodzaju, że Dolnośląskie Zakłady Metalurgiczne nie były w stanie upłynnić ich — w większej części — we własnym zakresie, Komisja Międzyministerialna Upłynnienia Remanentów zorganizowała odpowiednią akcję. Na remanenty składały się:

skrzynie formierskie odlewnicze, przedstawiające większą część wszystkich remanentów,

różne wyroby hutnicze w postaci żelaza prętowego, kształtowego, konstrukcyjnego itp.,

maszyny i korpusy maszyn odlewniczych oraz obrabiarek, odlewy sanitarne, kanalizacyjne, piecowe itp.,

silniki lotnicze, blachy pancerne, kotły niewiadomego przeznaczenia,

cały szereg innych drobniejszych remanentów mających zastosowanie w przemyśle lekkim metalowym.

Celem rozprawienia wymienionych remanentów powołano komisję z udziałem przedstawicieli wszystkich zainteresowanych przemysłów i jednostek. Komisja ta dokonała rozdziału tylko przedmiotów wymienionych w pozycji ostatniej, stanowiących stosunkowo niewielką część całości remanentu. Rozdzielone remanenty zostały odebrane przez uczestników komisji, pozostała natomiast ogromna część materiałów nie została zakwalifikowana, ponieważ w pracach komisji nie wziął udziału zaproszony przedstawiciel Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, który miał orzec o przydatności tych remanentów na potrzeby innych zakładów przemysłu ciężkiego. W związku z tym zdecydowano powtórzyć prace komisji w późniejszym terminie w pełnym już komplecie. W drugim terminie również nie doszło do zakwalifikowania remanentów, gdyż i tym razem nie zgłosił się przedstawiciel Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego oraz przedstawiciele Biura Sprzedaży Odlewów.

Tak więc mimo kilku tygodni pracy, w której brało udział kilkudziesięciu przedstawicieli różnych jednostek, nie doszło do upłynnienia tych remanentów, które stanowiły zasadnicze pozycje zbędnych zapasów. Brak decyzji ze strony Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, naczelnego gospodarza omawianych remanentów uniemożliwił gospodarce ich wykorzystanie. W tym stanie rzeczy Centralny Zarząd sprawujący nadzór nad Dolnośląskimi Zakładami Metalurgicznymi, pismem z dnia 14 września 1950 roku wystąpił do Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego o odpowiednią decyzję i zawiadomił o tym Państwową Komisję Planowania Gospodarczego, która z kolei pismem z dnia 20 października 1950 r. zawiadomiła Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego, że sprawa winna być rozwiązana wyłącznie we własnym zakresie przez Ministerstwo ze względu na charakter pozostałych remanentów. Remanenty w dalszym ciągu leżały i to leżały tak spokojnie, że okoliczni mieszkańcy oraz niektórzy pracownicy zakładów, słysząc wiele o akcji upłynnienia remanentów, o społecznym obowiązku przyspieszenia obiegu środków obrotowych, o zapobieganiu marnotrawstwu dobra społecznego, zaczęli bezpośrednio, w prasie, przez radio wskazywać na te oczywiste przykłady niewłaściwego zagospodarowania znacznych ilości materiałów i żądać przyspieszenia załatwienia sprawy. Wtedy Centralny Zarząd pismem z dnia 16 marca

1951 r. znowu wystąpił do Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, przypominając, że jego poprzednie pismo z 14 września 1950 r. nie zostało załatwione i że brak decyzji uniemożliwia włączenie do obrotu gospodarczego materiałów mających wartość kilku milionów zł. W międzyczasie sprawa się nieco skomplikowała, ponieważ zakłady wchodzące w skład Dolnośląskich Zakładów Metalurgicznych zostały wskutek zmian organizacyjnych rozdzielone między 3 różne centralne zarządy przemysłu, które oczywiście już nie wiedziały o tym, jaka jest historia upłynnienia remanentów znajdujących się w przydzielonych im zakładach. Sprawą zainteresował się wreszcie Dział Społeczny Polskiego Radia, który zwrócił się do Centralnego Zarządu o wyjaśnienie, czy rzeczywiście stoki remanentów znajdujące się w zakładach tego Centralnego Zarządu nie są potrzebne gospodarce narodowej. Centralny Zarząd wyjaśnił, że mimo przekazanie sprawy przez Komisję Międzyministerialną Upłynnienia Remanentów, która tę akcję zaczęła, do załatwienia Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego, to Ministerstwo nie śpieszy się z wydaniem decyzji. Centralny Zarząd zwrócił się więc ponownie do Komisji zapytaniem, czy istnieje w ogóle możliwość upłynnienia remanentów. Istnieją bowiem przepisy nakazujące upłynnienie zbędnych i nadmiernych remanentów. Pozostawała więc jedynie możliwość interwencji Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w stosunku do Ministra Przemysłu Ciężkiego o załatwienie sprawy, której dotychczasowy bieg był oczywiście co najmniej niewłaściwy. Interwencja taka nastąpiła pod koniec kwietnia i wówczas okazało się, że remanenty jednak można zakwalifikować. Komisja działająca tym razem na polecenie Ministra Przemysłu Ciężkiego dokonała rozdziału remanentów. Szkoda, że nastąpiło to prawie z rocznym opóźnieniem. Szkoda również, że mimo działalności tej Komisji, która wydała decyzję pod koniec maja br., w stanie remanentów na tych zakładach żadna zasadnicza zmiana nie nastąpiła. Wprawdzie wyznaczone terminy jeszcze nie upłynęły, ale już teraz można mieć wątpliwości, czy zostaną dotrzymane, jeśli przebieg upłynnienia będzie tak mało intensywny, jak ma to miejsce dotychczas. Zakłady posiadające opisane remanenty w dalszym ciągu zadłużają się w Narodowym Banku Polskim, ponieważ nie mogą upłynnić remanentów, które zostały przydzielone do wykorzystania przez inne przedsiębiorstwa. Jest obawa, że mogą być potrzebne dalsze decyzje Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, które zmusiłyby tym razem wyznaczonych odbiorców do rzeczywistego upłynnienia remanentów.

Jakie wnioski można wysnuć z przedstawionego przebiegu upłynnienia remanentów w jednym przedsiębiorstwie w takiej ilości i o takiej

wartości? Z pewnością jeden najwłaściwszy, ale również najsmutniejszy: że mimo istnienia różnych przepisów, niektóre sprawy — zwłaszcza trudniejsze — są załatwiane w sposób bezduszny, biurokratyczny. Co zrobiła w tej sprawie Centrala Zaopatrzenia Materiałowego Przemysłu Metalowego, która „kierowała” akcją upłynienia remanentów w przemyśle metalowym? Co zrobił później Centralny Zarz. Zaop. Przem. Ciężkiego? Z jednej strony żąda się od zakładów, aby gospodarowały w ramach przydzielonych im środków obrotowych, z drugiej strony nie udziela się tym zakładom pomocy wówczas, gdy pomoc taka jest konieczna w formie odpowiedniej decyzji. Oczywiście nie usprawiedliwia to tych wszystkich zakładów, które w ogromnej

większości przypadków mogą i powinny upłynić remanenty we własnym zakresie. Zwłaszcza, gdy takie możliwości daje nowe zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 177 z dnia 2 maja 1951 r. Przed tym zarządzeniem decyzja jednostek bezpośrednio nadrzędnych była potrzebna dlatego, że przepisy przewidywały tryb upłyniania drogą zgłoszenia remanentów najpierw do nadzorujących centralnych zarządów przemysłu. Nowe przepisy zastrzyły też odpowiedzialność za właściwy, zgodny z tymi przepisami sposób upłynniania remanentów. Może rygory wynikające z tych nowych przepisów spowodują, że milionowej wartości remanenty, o których piszemy, zostaną nareszcie gospodarczo wykorzystane.

Prace nad wskaźnikami zużycia materiałowego w budownictwie

W celu uwzględnienia w szerszym zakresie zadań oszczędnościowych oraz pogłębienia zagadnień poruszonych w zarządzeniu Przewodniczącego PKPG Nr 255 zn. BI-1-020-102 z dn. 15 września 50 r. w sprawie obliczenia potrzeb materiałowych na cele wykonawstwa inwestycyjnego i kapitałnych remontów 1951 r. ukazało się zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 182 z dn. 21 maja br. o poniższej treści:

§ 1. Właściwi ministrowie wydadzą polecenia opracowania i przesłania do Departamentu Budownictwa PKPG w terminie do dnia 1 września 1951 roku wskaźników zużycia materiałowego w budownictwie ogólnym i specjalnym w myśl instrukcji stanowiącej załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. 1. W zakresie budownictwa typowego Minister Budownictwa Przemysłowego w porozumieniu z Ministrem Budownictwa Miast i Osiedli poleci Instytutowi Techniki Budowlanej oraz Instytutowi Mechanizacji i Organizacji Budownictwa opracowanie scalonych wskaźników zużycia materiałowego na jednostkę techniczną i finansową.

2. Przy opracowaniu należy wykorzystać szczególnie wskaźniki pomocnicze do planów produkcyjnych przedsiębiorstw budowlano - montażowych (Wydawnictwo PKPG nr 58).

§ 3. W zakresie budownictwa specjalnego, ministerstwa, które w roku 1950 brały udział w opracowaniu wskaźników zużycia materiałowego dla poszczególnych typów budownictwa specjalnego powinny niezwłocznie przystąpić do kontynuowania tych prac stosownie do przepisu § 1.

§ 4. 1. Właściwi ministrowie wyznaczą pracowników odpowiedzialnych za terminowe i prawidłowe wykonanie prac, o których mowa w § 1. Nazwiska wyznaczonych pracowników powinny być podane w terminie do dnia 31 maja 1951 r. do wiadomości Departamentu Budownictwa PKPG.

2. Wyznaczeni odpowiedzialni pracownicy obowiązani są przysyłać do Departamentu Budownictwa PKPG w terminie do dnia 1 i 15 każdego miesiąca sprawozdania z przebiegu prac.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 21 maja 1951 roku.

Załącznik do zarządzenia Przewodniczącego PKPG nr 182 z dnia 21 maja 1951 r.

Instrukcja

W SPRAWIE PRAC NAD WSKAŹNIKAMI ZUŻYCIA MATERIAŁOWEGO W BUDOWNICTWIE

§ 1. Opracowanie wskaźników dla budownictwa typowego zmierza do:

1. poprawienia wskaźników zużycia materiałowego w tych przypadkach, gdy upowszechnione zostało stosowanie oszczędniejszych rozwiązań konstrukcyjnych i urządzeń instalacyjnych;

2. opracowania tablicy porównawczej kosztów różnych rodzajów budownictwa z uwagi na obniżkę cen na materiały inwestycyjne i określenia średniego kosztu 1 m³ budynku wg „Wskaźników Pomocniczych” (Wydawnictwo PKPG nr 58);

3. usunięcia błędów autorskich i drukarskich.

§ 2. Prace nad udoskonaleniem wskaźników dla budownictwa specjalnego powinny polegać na:

1. ustalaniu właściwej nomenklatury i prawidłowych technicznych jednostek odniesienia, które w uzasadnionych przypadkach odbiegać mogą od nomenklatury załączonej;

2. porównaniu opracowanych w 1950 r. wskaźników z faktycznym zużyciem materiałowym, a w przypadkach gdy jest to niemożliwe z dokumentacją techniczną;

3. przekonsultowaniu z biurami projektów i właściwymi jednostkami wykonawstwa budowlanego opracowanych wskaźników zużycia materiałowego.

§ 3. Wskaźniki zużycia materiałowego na poszczególne typy budownictwa specjalnego powinny być opracowane wg pomocniczego wzoru (załącznik nr 1 do niniejszej instrukcji).

§ 4. 1. Podział opracowania poszczególnych wskaźników pomiędzy ministerstwa zawiera załączona „Nomenklatura pomocnicza rodzajów obiektów inwestycyjnych wg typów budownictwa”.

2. W przypadkach, gdy podany w „nomenklaturze“ podział opracowania wskaźników pomiędzy ministerstwa nie odpowiada charakterowi inwestycji tego ministerstwa, może być zmieniony w uzgodnieniu z De-

partamentem Budownictwa PKPG na podstawie wzajemnego porozumienia zainteresowanych ministerstw.

§ 5. Wstępne opracowania wskaźników dla różnych rodzajów obiektów inwestycyjnych dokonane w 1950 roku zostaną przekazane przez Departament Budownictwa PKPG ministerstwu opracowującym wskaźniki, w celu orientacyjnego wykorzystania w pracach obecnych.

Wzór pomocniczy
do obliczania wskaźników
zużycia materiałowego

Załącznik nr 1 do instrukcji w sprawie
prac nad wskaźnikami zużycia materiałowego
w budownictwie.

A

1. Nazwa typu budownictwa
2. Techniczna jednostka charakteryzująca
3. Krótka charakterystyka obiektu

4. Koszt jednostki technicznej obiektu zł/jedn.
5. Ilość jednostek technicznych przypadających na milion zł.

B

[illegible]

x) Materiały należy podawać w jednolitych jednostkach miary wg „Wykazu artykułów dla planowania zaopatrzenia (Wydawnictwo PKPG nr 29).

C

Stosunek łącznej wartości materiałów wymienionych w tabeli do łącznego kosztu materiałów na jednostkę techniczną obiektu w procentach (Minimum wykazanych materiałów ustala się na 80% ogólnej wartości materiałów).

Nomenklatura pomocnicza rodzajów obiektów inwestycyjnych według typów budownictwa
(dla wstępnego ustalenia zapotrzebowania materiałowego)

Poz.	Typ.	N a z w a	Techniczna jednostka charakteryzująca	Opracuje
A. BUDOWNICTWO OGÓLNE				
(Poz. od I—VII podano wg podziału przyjętego we wskaźnikach pomocniczych na rok 1951, instr. nr 58 cz. 1).				
I		Budownictwo mieszkaniowe		Ministerstwo Budownictwa Przemysłowego (Instytuty)
	1	Zabudowa luźna	m ³	
	2	Zabudowa blokowa	m ³	
	3	Zabudowa blokowa szkieletowa	m ³	
Budownictwo użyteczności publicznej				
II	4	Szkoły	m ³	m ³ budynku wypożanego
	5	Szpitala	m ³	
	6	Domy towarowe	m ³	
	7	Budynki administracyjne	m ³	
	8	Klimatyzacja bud. przemysłowych i użyteczności publicznej.		
III	9	Budownictwo wiejskie (do rozpracowania w poszczególnych grupach)	m ³	Min. Roln. i Ref. Roln.
B. BUDOWNICTWO PRZEMYSŁOWE OGÓLNE				
IV		Magazyny i składy:		Ministerstwo Budownictwa Przemysłowego (Instytuty)
	10	a) murowane	m ³	
		b) żelbetowe	m ³	
V		Garaże:		
	12	a) murowane	m ³	
	13	b) żelbetowe	m ³	
VI		Budynki fabryczne:		Ministerstwo Budownictwa Przemysłowego (Instytuty)
	14	a) szkieletowe	m ³	
		b) inne	m ³	
VII		Hale		
	15	Żelbetowe niskie (do 8 m)	m ³	
	16	Żelbetowe wysokie (od 8 m)	m ³	
	17	Stalowe niskie (do 8 m)	m ³	
	18	Stalowe wysokie (od 8 m)	m ³	
C. BUDOWNICTWO PRZEMYSŁOWE SPECJALNE				
VIII		Piece przemysłowe		Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	19	Wielkie piece do 600 m ³ obj. użyt.	m ³ obj. użyt.	
	20	Wielkie piece ponad 600 m ³ obj. użyt.	m ³ obj. użyt.	
	21	Wielkopieczowe zasobniki żelbetowe	m ³ zasobnika	
	22	Cowperry (nagrzewnice)	m ² p. o.	
	23	Spiekalnie taśmowe	t/24h/wydajn.	
	24	Spiekalnie misowe	t/24h/wydajn.	
	25	Stalownie, piece martenowskie do 30 t	poj. wanny w tonach	
	26	Stalownie, piece martenowskie do 100 t	"	
	27	Stalownie, piece martenowskie ponad 100 t	"	
	28	Stalownie, piece elektryczne łukowe	"	
	29	Stalownie, piece elektryczne indukcyjne	"	
	30	Czadnice	"	
	31	Piece grzewcze wgłębne	t/24 h	
	32	Piece grzewcze przepychowe	t/24 h	
	33	Piece grzewcze tunelowe	t/24 h	

Poz.	Typ	N a z w a	Techniczna jednostka charakteryzująca	Opracuje
IX	34	Piece wytwórcze chemiczne	obiekt	Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	35	Piece do wypału cegieł — okresowe	m ³	
	36	Piece do wypału cegieł — kręgowe — Hofmana	m ³	
	37	Piece do wypału wapna	m ³	
	38	Piece wypałów mater. ogniotrwałych — okresowe	m ³	
	39	Piece wypałów mater. ogniotrw. — ciągłe	m ³	
	40	Piece wypałów mater. ogniotrwałych tunelowe	mb	
	41	Piece koksownicze	t/węgla/24h	
	42	Piece gazownicze	t/węgla/24h	
	43	Piece metali nieżelaznych prażalnicze	t/24 h	
	44	Piece metali nieżelaznych destyl.	t/24h	
	45	Piece metali nieżelaznych rektyfik.	t/24h	
	46	Gazogeneratory	średnica gen.	
		Kominy		
	47	murowane	m ³	
	48	stalowe	m ³	
	49	żelbetowe	m ³	
X		Rurociągi		Ministerstwo Górnictwa
	50	Parowe	mb	
XI	51	Powietrzne dla zimnego dmuchu do średn. 1,5 m.	mb	Ministerstwo Gospodarki Komunalnej
	52	Powietrzne dla zimnego dmuchu powyżej średn. 1,5 m.	mb	
	53	Powietrzne dla gorącego dmuchu do średn. 1,5 m.	mb	
	54	Powietrzne dla gorącego dmuchu powyżej średn. 1,5 m.	mb	
	55	Gazowe dalekosiężne średn. 100 m.	mb	
	56	Gazowe dalekosiężne średn. 250 mm.	mb	
	57	Gazowe dalekosiężne średn. 500 mm.	mb	
	58	Gazowniane dla osiedli	1 ha/zab.	
		Wodociągi i kanalizacja		
	59	Rurociągi wodne a) żeliwne, b) stalowe	mb	
XII	60	Sieć kanalizacyjna	mb	Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	61	Oczyszczalnie	m ³ /godz. ścisku	
	62	Filtry otwarte	m ²	
	63	Filtry zamknięte	m ²	
		Chłodnie		
XIII	64	Kominowe drewniane	m ³	Min. Handlu Wewnętrznego
	65	Kominowe żelbetowe	m ³	
	66	Chłodnie budynkowe	m ³	
XIV		Fundamenty specjalne		Ministerstwo Żeglugi
		Pakowanie		
	67	a) żelbetowe	mb pala	
	68	b) betonowe	mb pala	
	69	c) drewniane	mb pala	
	70	Kesony, studnie	m ³ konstrukcji kesonu studni	
	71	Fundamenty ciężkie pod maszyny i urządzenia	m ³	
		Roboty wiertnicze, badawcze i eksploatacyjne		
XIV	72	Wiercenia badawcze udarowo-obrotowe, geologiczne do 600 m	mb	Min. Przem. Ciężkiego
	73	Wiercenia badawcze udarowo-obrotowe geologiczne do 1000 m	mb	
	74	Studnie wiercone ręcznie	mb	
	75	Studnie wiercone maszynowo	mb	
	76	Wiercenia udarowe eksploatacyjne przemysłu naftowe- go do 500 mtr.	mb	
	77	Wiercenia udarowe eksploatacyjne przemysłu nafto- wego do 1500 m.	mb	

Poz.	Typ	N a z w a	Techniczna jednostka charakteryzująca	O p r a c u j e
XV	78	Wiercenia obrotowe eksploatacyjne przemysłu naftowego do 500 m.	mb	Ministerstwo Górnictwa
	79	Wiercenia obrotowe eksploatacyjne przemysłu naftowego do 1500 m.	mb	
	80	Wiercenia obrotowe eksploatacyjne przemysłu naftowego do 2000 m.	mb	
	81	Wiercenia obrotowe eksploatacyjne przemysłu naftowego do 3000 m.	mb	
		Roboty górnicze dolowe		
	82	Roboty głębinowe z zamrażaniem	mb	
	83	Roboty głębinowe bez zamrażania	mb	
	84	Szyby dogłębiane	mb	
XVI	85	Szybiki (obudowa drewniana)	mb	Ministerstwo Handlu Wewn.
	86	Przekopy murowane	mb	
	87	Przekopy (ob. żel.) i chodniki węglowe	mb	
	88	Komory i podszybia (obudowa mur.)	mb	
		Zbiorniki		
	89	Gazowe, suche, mokre	m ³	
	90	Posadzkowe	m ³	
	91	Wieżowe	m ³	
XVII	92	Silosy	m ³	Ministerstwo Poczt i Telegraf.
	93	Elewatory zbożowe	m ³	
		D. BUDOWNICTWO MONTAZOWE		
		Zabezpieczenie ruchu pociągów		
	94	Urządzenia blokady elektr.-mech. stac.	km	
	95	Urządzenia blokady elektr. stacyjnej	km	
	96	Urządzenia blokady elektr.-mech. liniowej	km	
	97	Urządzenia blokady elektr. liniowej	km	
XVIII		Urządzenia teletechniczne		Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	98	Kable międzymiastowe a) 20x2, b) 50x2, c) 80x2, d) 112x2,	km pojedyncze kabla	
	99	Kable okręgowe opancerzone a) 50x2, b) 100x2, c) 150x2, d) 200x2,	"	
	100	Kable okręgowe kanałowe, a) 50x2, b) 100x2, c) 150x2, 200x2,	"	
	101	Montaż stacji wzmacniakowych	stojak 10 wzmacniak.	
	102	Linie napowietrzne międzymiastowe	km/para	
	103	Montaż central międzymiastowych telefonicznych	numer	
	104	Montaż telefonicznych central międzymiastowych Sieci Miejskowej	stanowisko	
XIX	105	Kanalizacja kablowa magistralna	kan. km.	Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	106	Kanalizacja kablowa rozdzielcza	kan. km.	
	107	Kabel rozdzielczy	km para	
	108	Kabel magistralny	km para	
	109	Linie słupowe	km	
	110	Obwody napowietrzne	km obw.	
		Urządzenia elektr.-energet. wytwórcze		
	111	Maszynownie	MW	
XIX	112	Nastawnie i rozdzielnie elektryczne	ilość pól	Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	113	Pompowanie	m ³ /h	
	114	Kotłownie	m ² p. o. ton pary/h	
	115	Odgazowywacze (przygotow. wody)	m ³ /h	
	116	Nawęglarnie	ton(węgla)/h	

Poz.	Typ	N a z w a	Techniczna jednostka charakteryzujące	O p r a c u j e
XX		Urządzenia elektro- energ. sieciowe		
	117	Urządzenia przetwórcze	MVA	Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego
	118	Urządzenia rozdzielcze najwyższego napięcia	ilość pól	
	119	Urządzenia rozdzielcze wysokiego napięcia	ilość pól	
	120	Urządzenia rozdzielcze niskiego napięcia	ilość pól	
	121	Sieć rozdzielcza napow. wysokiego napięcia	km	
	122	Sieć rozdzielcza nap. niskiego napięcia	km	
	123	Linie przesyłowe najwyższego napięcia	km	
	124	Linie przesyłowe wysokiego napięcia	km	
	125	Linie przesyłowe niskiego napięcia	km	
	126	Punkty transformatorowe	KW	
	127	Podstacje prostownikowe	KW	
	128	Instalacja oświetleniowa przemysłowa	KW	
	129	Instalacja siły Elektrotrakcja	KW	Ministerstwo Kolei
	130	Kolei normalnotorowych	km	
	131	Sieć jezdna tramwajowa 1 tor	km	Ministerstwo Gospodarki Komunalnej
	132	Sieć jezdna tramwajowa 2 tory	km	
	133	Montaż przetłoczn. gazów i stacji pomiarowo-rozdział.	m ³	Ministerstwo Górnictwa
	134	Sygnalizacja kopalniana	mb	
	135	Elektryfikacja wsi	zagroda	Ministerstwo Rolnictwa
C BUDOWNICTWO INŻYNIERYJNE				
XXI		Budownictwo ziemne		Ministerstwo Kolei i Minister- stwo Transportu Drogowego i Lot- niczego
		Typu niwelacyjnego		
	136	a) lotniska	ha	
	137	b) tereny sportowe i zielone	ha	
		Typu objętościowego		
	138	a) obwałowania	m ³	
	139	b) nasypy	m ³	
	140	c) wykopy	m ³	
XXII		Tunele kolejowe		
	141	Wykopy z obudową tymczas.	mb/tor	
	142	Wykopy z obudową stałą kamienną	mb/tor	
	143	Wykopy z obudową betonową	mb/tor	
	144	Wykopy z obudową żelbetową	mb/tor	
XXIII		Drogi i ulice		
		Jezdnie o nawierzchni asfaltowej		
	145	a) ciężkiej	km, m ²	
	146	b) średniej	km, m ²	
	147	c) lekkiej	km, m ²	
		Jezdnie o nawierzchni smołowej		
	148	a) ciężkiej	km, m ²	
	149	b) średniej	km, m ²	
	150	c) lekkiej	km, m ²	
	151	Jezdnie o nawierzchni betonowej	km, m ²	
	152	Jezdnie o nawierzchni klinkierowej	km, m ²	
	153	Jezdnie o nawierzchni kostkowej	km, m ²	
	154	Jezdnie o nawierzchni tłuczniowej	km, m ²	
	155	Jezdnie o nawierzchni brukowanej	km, m ²	
	156	Jezdnie gruntowe	km, m ²	
	157	Chodniki	m ²	

Poz.	Typ	N a z w a	Techniczna jednostka charakteryzująca	O p r a c u j e
XXIV		Mosty i wiadukty		Ministerstwo Kolei, Ministerstwo Transportu Dro- gowego i Lotni- czego
158		Kolejowe stałe o konstr. nośnej stalowej	mb/tor	
159		Kolejowe stałe o konstr. nośnej żelbetowej	mb/tor	
160		Kolejowe stałe kamienne, murowane	mb/tor	
161		Drogowe o konstr. nośnej stalowej	mb/1 m szer.	
162		Drogowe o konstr. nośnej żelbetowej	mb/1 m szer.	
163		Drogowe kamienne, murowane	mb/1 m szer.	
164		Podpory mostowe	m ³	
165		Ściany oporowe betonowe	m ³	
166		Ściany oporowe kamienne	m ³	
		Przepusty kolejowe, drogowe stałe		
167		a) żelbetowe	mb	
168		b) betonowe	mb	
169		c) kamienne, murowane	mb	
XXV		Linie kolejowe i tramwajowe		
170		Koleje normalnotorowe	km/tor	
171		Koleje wąskotorowe	km/tor	
172		Tramwaje na torowisku własnym	km/tor	Ministerstwo Gospodarki Komunalnej
173		Tramwaje w jezdni gładkiej	km/tor	
174		Tramwaje na torowisku z kamienia polnego	km/tor	
XXVI		Melioracje i regulacje		
		Melioracje podstawowe		Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych
175		Renowacje wałów	km	
176		Wały nowe	km	
177		Nowe regulacje rzek	km	
178		Renowacje uregul. rzek	km	
		Melioracje szczegółowe		
179		Renowacje rowów	km	
180		Rowy nowe	km	
181		Nowe drenowania	km	
182		Renowacja drenowania	km	Min. Kolei i Min. Transp. Drog. i Lotniczego
183		Regulacja potoków górskich	km	
184		Kanały spławne	km	
185		Kanały odwadniające i nawadniające	km	
186		Zbiorniki wodne (terenowe, zapory)	m ³	
XXVII		Budowa dróg wodnych i śródlądowych		
187		Śluzy komorowe	m ³	
188		Jazy	m ³	Min. Żeglugi
XXVIII		Roboty portowe		
189		Nabrzeża płytowe na palach żelbet. ścianka szczelna stalowa	mb	
190		Nabrzeża płytowe na palach żelbet. ścianka szczelna żelbetowa	mb	
191		Nabrzeża na skrzyniach	mb	
192		" płytowe na palach drewnianych, ścianka szczelna drewniana	mb	
193		" oczepowe ze ścianką drewnianą	mb	
194		skarpowe ze ścianką drewnianą	mb	
		Umocnienie brzegów morskich		
195		Opaski stałe betonowe	mb	
196		" palisadowe faszynowe	mb	
		Ostrogi		
197		palisadowe jednorzędowe	mb	
198		dwupalisadowe z faszyną i blokami	mb	
		Ślipy (pochylnie)		
199		ślipy poprzeczne nośność do 300 ton	mb	
200		ślipy poprzeczne nośność do 1000 ton	mb	

Poz.	Typ	N a z w a	Techniczna jednostka charakteryzująca	O p r a c u j e
201		slipy podłużne nośność do 300 ton	mb	
202		slipy podłużne nośność do 1000 ton	mb	
203		Pochylnie stoczni	m ²	
		Stanowiska		
204		nośność do 300 ton	mb	
205		nośność do 1000 ton	mb	
		Falochrony		
206		skrzyniowe	mb	
207		palisadowe drewniane	mb	
208		Roboty czerpalne	na 1 m ³ wybagrowanego gruntu	
		D. Różne inne*)		

*) obiekty inwestycyjne, które nie dają się zaszerzować do wymienionych typów, powinny być umieszczone w poz. XXIX, przy czym należy podać ich wartość w złotych.

Tryb kontroli upłynniania remanentów materiałowych w jednostkach państwowych, wykonywanej przez inspektorów Przedsiębiorstwa Upłynniania Remanentów (PUR).

W celu sprawnego przeprowadzenia akcji upłynniania remanentów przewidzianej zarządzeniem Przewodniczącego PKPG Nr 177 z dnia 2 maja br. znak BI/UR-1-62, Przewodniczący PKPG zarządzeniem Nr 210 z dnia 4 czerwca br. znak BI-10-21 zlecił inspektorom PUR kontrolę upłynniania remanentów materiałowych w jednostkach państwowych wg następujących zasad:

§ 1. Inspektorzy PUR wykonują kontrolę na zasadach i w ramach przepisów zarządzenia Przewodniczącego PKPG Nr 177 z 2 maja 1951 r. w sprawie ujawnienia, upłynnienia, zapobiegania tworzeniu się zbędnych i nadmiernych remanentów materiałów zaopatrzeniowych w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych.

§ 2. 1. Inspektorzy PUR, przystępując do kontroli gospodarki materiałowej, okazują kierownictwu kontrolowanej jednostki, legitymację służbową PUR oraz delegację służbową podpisaną przez dyrektora Centrali PUR w Warszawie lub przez kierownika terenowej Ekspozytury PUR.

2. Delegacja służbową inspektora PUR powinna dokładnie wskazywać nazwę i siedzibę urzędu, instytucji lub przedsiębiorstwa, do którego deleguje się inspektora oraz określić datę (termin) inspekcji.

§ 3. Wszystkie jednostki kontrolowane przez inspektorów PUR są obowiązane udzielać inspektorom w związku z ich czynnościami żądanych wyjaśnień ustnych lub pisemnych, udostępniać księgi, akta i dokumenty niezbędne do wykrywania nieprawidłowości gospodarki materiałowej oraz udzielać wszelkiej pomocy.

§ 4. 1. W toku kontroli inspektorzy PUR:

- stawiają wnioski dotyczące terminowego upłynnienia remanentów,
- mogą bezpośrednio dysponować zapasami materiałów zaopatrzeniowych, wskazując jednostkę, na rzecz której należy dokonać przerzutu,
- ustalają sposób magazynowania w przypadkach stwierdzenia marnotrawstwa spowodowanego niewłaściwym przechowywaniem materiałów,
- zakreślają termin do wykonania wniosków, który w sprawach pilnych może być natychmiastowy,

e) niezależnie od wniosków postawionych doraźnie w toku kontroli sporządzają protokół z przebiegu inspekcji wg wzorów ustalonych przez Dyrektora PUR.

2. Protokół z czynności inspektor PUR sporządza w 4 jednobrzmiących egzemplarzach, z których po jednym otrzymują:

- kierownictwo jednostki kontrolowanej,
- władza bezpośrednio nadrzędna jednostki kontrolowanej,
- Centrala PUR,
- właściwa terenowo Ekspozytura PUR.

3. Wnioski inspektorów PUR są dla jednostki kontrolowanej wiążące i podlegają wykonaniu w zakresie określonym przez inspektorów terminie.

Wnioski inspektora PUR i protokół z inspekcji podpisuje kierownictwo jednostki kontrolowanej, które może wnieść swoje uwagi. Odmowa niezwłocznego wykonania wniosku inspektora powinna być przez kierownictwo zakładu szczegółowego umotywowana przy podpisaniu protokołu lub wniosku.

§ 5. Dyrektor PUR przedstawia Przewodniczącemu PKPG lub władzy zwierzchniej jednostki kontrolowanej te sprawy, w których zdaniem PUR odmowa wykonania wniosków inspektora nastąpiła bez dostatecznego uzasadnienia.

§ 6. 1. Jednostki kontrolowane oraz ich władze zawiadamiają PUR o zarządzeniach wydanych w celu wykonania wniosków inspektora oraz o wykonaniu tych zarządzeń.

2. Inspektorzy PUR uprawnieni są do sprawdzenia, czy wnioski zostały wykonane i zawiadamiają o tym, Centralę PUR. Dyrektor PUR może skierować sprawy, w których nie wykonano wniosków inspektorów do Przewodniczącego PKPG lub do władzy zwierzchniej, winnych zaniedbania do odpowiedzialności służbowej. W wypadkach rażącego niedbalstwa lub szkody gospodarczej Dyrektor PUR zawiadamia władze powołane do ścigania przestępstw.

§ 7. Ministrowie wydadzą podległym jednostkom zarządzenia, które umożliwią inspektorom PUR badanie całokształtu gospodarki materiałowej.

Jakie przepisy finansowe stosować przy przekazywaniu (zbywaniu) zapasów ponadnormatywnych

W „Monitorze Polskim“ z dnia 11 maja 1951 r. Nr A-38, poz. 459, ukazało się zarządzenie Ministra Finansów z dnia 28 marca 1951 r. w sprawie organizacji finansowej i systemu finansowego jednostek organizacyjnych, podległych Ministrom: Górnictwa, Przemysłu Ciężkiego, Przemysłu Chemicznego, Przemysłu Lekkiego oraz Przemysłu Rolnego i Spożywczego. W zarządzeniu tym podane są między innymi zasady rozliczeń finansowych obowiązujące przy przekazywaniu towarów. Odpowiednie przepisy mają następujące brzmienie:

§ 10. 1. Składy central zaopatrzenia materiałowego zakupują towary po cenach obowiązujących do stawcy i ewidencjonują je po cenach zakupu.

2. Składy central zaopatrzenia materiałowego sprzedają towary po cenach zakupu powiększonych o narzut (w zasadzie procentowy), służący wyłącznie na pokrycie planowanych kosztów tych składów.

Wysokość narzutu ustala właściwy minister.

§ 11. 1. Przesunięcia materiałów pomiędzy jednostkami wytwórczymi dokonuje się:

1. Po cenach zakupu z doliczeniem planowego narzutu na pokrycie kosztów zaopatrzenia i dostawy franko wagon stacja odbiorcy — jeżeli przesunięcia mają charakter planowy, wynikający z pojemności magazynów czy składów jednostki zakupującej materiały ponad własne potrzeby, z przeznaczeniem dla innych pokrewnych jednostek. Wysokość narzutu ustalana jest przez jednostkę nadrzędną, której podlega zarówno jednostka dostarczająca jak i odbierająca towar.

2. Po cenach zakupu loco magazyn jednostki przekazującej materiały — jeżeli przesunięcia mają charakter doraźny (przerzutowy), nie wynikający z planowej struktury zaopatrzenia.

§ 12. Sprzedaż materiałów zbędnych do produkcji (akcja upłynnienia remanentów) dokonuje się po cenach i na warunkach ustalonych zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 20 października 1949 r. znak: BI-I-10-106/93 w sprawie upłynnienia remanentów.

Powołane w § 12, zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 20 października 1949 r. już nie obowiązuje. Zostało ono uchylone zarządzeniem Przewodniczącego PKPG nr 177 z dnia 2 maja 1951 r. w sprawie ujawnienia, upłynnienia i zapobiegania tworzeniu się zbędnych i nadmiernych remanentów materiałów zaopatrzeniowych, w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych („Monitor Polski“ z dnia 8 czerwca 1951 r. nr A-46, poz. 602).

Zarządzenie nr 177 podaje także zasady rozliczeń finansowych obowiązujące przy zbywaniu (a więc przekazywaniu) remanentów materiałów zaopatrzeniowych, przy czym określenia „remanent materiału zaopatrzeniowego“ używa w znacznie szerszym zakresie, niż § 12 zarządzenia Ministra Finansów, który pojęcie to ogranicza do materiałów zbędnych do produkcji.

W rozumieniu zarządzenia nr 177 remanentem jest nie tylko materiał zbędny, lecz także materiał nadmierny (zapas ponadnormatywny) tzn. materiał posiadany w ilości przewyższającej potrzeby własne.

Ponieważ przepisy zarządzenia Ministra Finansów mówią m. in. także o materiałach zakupowanych przez jednostkę nabywającą w ilościach przewyższających jej własne potrzeby (aczkolwiek z przeznaczeniem dla innych, pokrewnych jednostek), a więc de facto również o zapasach ponadnormatywnych, zachodzi pytanie, które z tych przepisów należy stosować przy przekazywaniu zapasów ponadnormatywnych.

Kwestia ta wymaga rozstrzygnięcia tym bardziej, że omawiane przepisy zawierają sprzeczne zasady. Odpowiednie przepisy zarządzenia nr 177 mają następujące brzmienie:

§ 43. 1. Zakład pracy sprzedaje remanenty materiałów pełnowartościowych po cenach cennikowych; jeśli nabywcą remanentu jest hurtownia, cenę cennikową pomniejsza się o marżę handlową przysługującą tej hurtowni.

§ 52. Przedsiębiorstwa, zjednoczenia przemysłu, centralne zarządy, centrale zaopatrzenia, centrale handlowe, biura sprzedaży oraz PUR (Przedsiębiorstwo Upłynnienia Remanentów) nie pobierają prowizji ani żadnych opłat z tytułu pośredniczenia przy upłynnieniu remanentów.

§ 53. 1. Koszty magazynowania i konserwacji remanentów do czasu ich wysyłki, koszty opakowania, załadunku, ekspedycji i transportu (franko stacja odbiorcza) obciążają sprzedawcę (posiadacza) tego remanentu.

Analiza przepisów zarządzenia Ministra Finansów i zarządzenia nr 177 wykazuje jednak, że między tymi aktami prawnymi nie ma żadnej sprzeczności. Zachodzi tylko konieczność poznania właściwości i w zależności od tej właściwości stosowania jednych lub drugich przepisów.

Ogólną zasadą jest, że posiadacz zbędnego lub nadmiernego remanentu musi pokryć wszystkie koszty związane z jego upłynnieniem jak również koszty magazynowania i konserwacji do czasu wysyłki. Ta zasada jest logiczna i słuszna.

Któż bowiem, jeśli nie posiadacz, ma ponieść skutki niewłaściwej gospodarki materiałowej? A dopuszczenie do nagromadzenia remanentów świadczy właśnie z reguły o niewłaściwej gospodarce materiałowej.

Bywają jednak wyjątki.

Centrala zaopatrzenia materiałowego przyjmuje do własnych magazynów pewne towary, które potem zostaną wykorzystane w zaopatrywanych przez nią zakładach produkcyjnych. Rzecz zrozumiała, że nie tylko nie powinna ona pokryć kosztów transportu tych towarów do miejsca ich wykorzystania, lecz nawet powinna otrzymać zwrot kosztów magazynowania w postaci procentowego narzutu (por. § 10, ust. 2). Zasada zupełnie słuszna. Gdyby bowiem towar znalazł się od razu w miejscu przeznaczenia, to i tak posiadacz poniósłby faktyczne koszty jego magazynowania i konserwacji do czasu zużycia. Że zaś czasem musi pokryć dodatkowo koszty transportu, to jest wynikiem lokalnych warunków gospodarczych lub polityki w zakresie gospodarowania danym towarem.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku, kiedy jeden z zakładów produkcyjnych magazynuje towary dla innych pokrewnych jednostek jak również w przypadku, gdy zakład produkcyjny oddaje — na polecenie jednostki nadrzędnej — część swoich towarów innemu zakładowi produkcyjnemu na pokrycie pilnych potrzeb.

Miedzy tymi przypadkami istnieje tylko ta różnica, że w pierwszym przypadku posiadacz ma obowiązek zorganizować dostawę i dlatego dolicza sobie planowy narzut na pokrycie poniesionych kosztów, natomiast w drugim przypadku otrzymuje tylko zwrot ceny zakupu, a jednostka przejmująca organizuje odbiór i ponosi koszty odbioru i transportu.

Reasumując powyższe wyprowadzamy następujące wnioski:

1. Przy przekazywaniu zbędnych i nadmiernych zapasów materiałów należy w zasadzie stosować w zakresie rozliczeń finansowych przepisy zarządzenia

Zmiana ogólnych warunków dostawy artykułów elektrotechnicznych

Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrami: Handlu Wewnętrznego i Przemysłu Ciężkiego zarządzeniem nr 192 z dnia 8 maja 51 r. znak OP12-20-82 zmienił następująco ogólne warunki dostawy artykułów elektrotechnicznych:

§ 1. W ogólnych warunkach dostawy artykułów elektrotechnicznych, stanowiących załącznik Nr. 8 do zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 26 sierpnia 1950 r.

Zasady zwrotu opakowań stosowanych w branży materiałów budowlanych pochodzenia mineralnego

W celu ustalenia zasad zwrotu opakowań stosowanych w branży materiałów budowlanych pochodzenia mineralnego Minister Handlu Wewnętrznego w porozumieniu z Przewodniczącym PKPG i Ministrami: Finansów, Budownictwa Przemysłowego oraz Budownictwa Miast i Osiedli wydał w tej sprawie zarządzenie nr 91 z dnia 21 maja br. znak O-V-C-le/8 o następujących postanowieniach:

§ 1. W branży materiałów budowlanych pochodzenia mineralnego uważa się beczki żelazne za opakowania zwrotne w rozumieniu § 1 pkt 1 Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 12 lipca 1950 r.

§ 2. Za dostawcę opakowania uważa się zakład, który dokonał wysyłki towaru, za odbiorcę uważa się ten zakład, który zwalnia opakowanie przez rozpakowanie towaru.

§ 3. Opakowania zwrotne należy oznaczyć w sposób trwały i widoczny napisem „Opakowania Zwrotne”. Niezależnie od tego na opakowaniach zwrotnych należy oznaczyć pojemność opakowania, adres dostawcy, miejsce lub sposób otwierania opakowania, tarę oraz nazwę towaru, dla którego dane opakowanie służy.

§ 4. Dostawca obowiązany jest do prowadzenia ewidencji opakowań zwrotnych.

§ 5. W specyfikacji towarowej wysłanej odbiorcy należy zaznaczyć rodzaj wysłanego opakowania, podając cechy wysłanych opakowań oraz obowiązujący termin zwrotu. W fakturze wystawionej w związku z dokonaną dostawą towaru należy również notować fakt wysłania opakowania oraz podać obowiązujący termin zwrotu.

§ 6. Odbiorca towaru obowiązany jest do należytego zabezpieczenia i właściwego obchodzenia się z opakowaniem, nieużywania go do celów niezgodnych z przeznaczeniem i zwrócenia dostawcy w stanie nadającym się do ponownego użycia. Wszelkie koszty zwią-

Przewodniczącego PKPG nr 177 z dnia 2 maja 1951 r. w sprawie ujawnienia, upłynnienia i zapobiegania tworzeniu się zbędnych i nadmiernych remanentów materiałów zaopatrzeniowych w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych (Monitor Polski nr A-46, poz. 602).

2. Jeśli przekazanie ma charakter przerzutu planowego bądź to z magazynu centrali zaopatrzenia materiałowego, bądź to z magazynu pokrewnej jednostki lub jeśli ma charakter przerzutu doraźnego, lecz materiał nie stanowi nadmiaru u posiadacza, lecz mieści się w granicach jego normatywu — wówczas w zakresie rozliczeń finansowych należy stosować przepisy zarządzenia Ministra Finansów z dnia 23 marca 1951 r. w sprawie organizacji finansowej i systemu finansowego jednostek organizacyjnych podległych Ministrom: Górnictwa, Przemysłu Ciężkiego, Przemysłu Chemicznego, Przemysłu Lekkiego oraz Przemysłu Rolnego i Spożywczego (Monitor Polski nr A-38, poz. 459).

w sprawie ogólnych warunków dostaw wprowadza się następującą zmianę:

po § 19 dodaje się § 19a o brzmieniu:

§ 19a. Przepisy § 16 — 19 mają zastosowanie w przypadku, gdy zarządzenie wydane na podstawie uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 maja 1950 r. w sprawie zwrotu opakowań nie stanowi inaczej.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 8 maja 1951 roku.

zane z doprowadzeniem opakowania do stanu używalności w wypadku zaniedbań odbiorcy ponosi tenże odbiorca.

Opakowania należy zabezpieczyć przed kradzieżą i uszkodzeniem, ogniem, opadami atmosferycznymi itp. W każdym zakładzie kierownictwo wyznaczy odpowiednie miejsce na przechowanie opakowań i opracuje oraz wywiesi na widocznym miejscu instrukcje co do sposobu ich przechowania.

§ 7. Odbiorca i dostawca obowiązani są do zabezpieczenia opakowania przy transporcie zgodnie z wymaganiem odnośnych przepisów przewoźnika.

§ 8. Odbiorcy obowiązani są zwracać dostawcom opakowania zwrotne w stanie nadającym się do dalszego użytku w ilości otrzymanej. Odbiorca zwolniony jest od obowiązku zwrotu w przypadku zniszczenia opakowania bez jego winy. Opakowania zwrotne muszą być zwracane pod adresem podanym na opakowaniu wskazującym dostawcę towaru, o ile ten nie poda innego adresu zwrotu.

Koszty transportu opakowań zwrotnych ponosi dostawca towaru.

Opakowania zwrotne należy przysyłać najtańszym środkiem lokomocji. Na liście przewozowym należy zaznaczyć, że przesyłka stanowi zwrot opakowania używanego (taryfa towarowa PKP, poz. 1867).

Odbiorca towaru obowiązany jest zawiadomić dostawcę o dacie zwrotu, rodzaju i ilości opakowania najpóźniej na drugi dzień po nadaniu do przewozu.

§ 9. Zwrot opakowań zwrotnych powinien nastąpić najpóźniej w ciągu 45 dni po otrzymaniu towaru.

W razie niezwrócenia opakowań w powyższym terminie odbiorca obowiązany jest zapłacić dostawcy tytułem kary umownej za każdy dzień zwłoki 1% cennikowej wartości niezwróconego opakowania. Zapłata kary umownej nie zwalnia odbiorcy od obowiązku zwrotu opakowania w dodatkowym terminie, który powinien wyznaczyć mu dostawca. W razie niezwrócenia

opakowania w terminie dodatkowym odbiorca obowiązany jest uiszczyć dostawcy trzykrotną wartość cennikową opakowania niezwróconego tytułem kary umownej.

Kary umowne płacone będą ze środków obrotowych przedsiębiorstwa.

§ 10. Przy ustalaniu braków ilościowych i wad jakościowych opakowań zwróconych dostawcy towaru stosuje się następujące zasady:

1. Przy zwrocie opakowań na miejscu braki i wady powinny być stwierdzone niezwłocznie w protokole, sporządzonym przez przedstawicieli dostawcy i odbiorcy.

Protokół powinien zawierać:

- a) imiona, nazwiska i stanowiska osób obecnych przy jego sporządzeniu;
- b) treść zarzutów zgłoszonych przez przedstawiciela dostawcy i wyjaśnień przedstawiciela odbiorcy;
- c) opis stwierdzonego stanu faktycznego;
- d) datę i miejsce sporządzenia protokołu;
- e) podpisy osób wymienionych pod p. a).

2. Jeżeli zwrot opakowań nastąpił w drodze wysyłki, dostawca powinien niezwłocznie, a najpóźniej w ciągu 4 dni od daty otrzymania zbadać opakowanie i w razie stwierdzenia braków lub wad sporządzić protokół przy udziale czynnika społecznego. O zamierzo-

nym sporządzenia protokołu dostawca zawiadomi oddział odbiorcy, znajdujący się w miejscu otrzymania opakowania.

Przy sporządzaniu protokołu ma odpowiednie zastosowanie pkt 1 z tym jednak, że jeżeli przedstawiciel odbiorcy nie jest obecny, należy uczynić w protokole wzmiankę czy został zawiadomiony.

Dostawca obowiązany jest pod rygorem utraty roszczeń wobec odbiorcy zawiadomić go w terminie przewidzianym w pkt. 2 telegraficznie lub telefonicznie o stwierdzonych brakach lub wadach, a jednocześnie przesłać mu odpis sporządzonego w tym przedmiocie protokołu. Odbiorca, o ile ma zamiar dokonać oględzin zakwestionowanych opakowań, powinien o tym zawiadomić dostawcę najpóźniej następnego dnia po otrzymaniu protokołu i w ciągu następnych 3 dni delegować swego przedstawiciela.

§ 11. Zasady § 10 stosuje się odpowiednio przy ustalaniu braków i wad opakowań przez odbiorcę.

§ 12. Reperacji opakowań dokonują dostawcy we własnym zakresie.

§ 13. Postanowienia umów, przepisy i instrukcje niezgodne z niniejszym zarządzeniem tracą moc obowiązującą.

§ 14. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Zasady zwrotu opakowań stosowanych w branży metalowej i elektrotechnicznej

Minister Handlu Wewnętrznego w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz Ministrami: Finansów i Przemysłu Ciężkiego uregulował następująco powyższą sprawę zarządzeniem nr 90 z dnia 21 maja br. znak O-V-C-1/17:

Postanowienie wspólne dla opakowań zwrotnych i wysyłkowych

§ 1. Zarządzenie dotyczy opakowań zwrotnych i wysyłkowych w rozumieniu par. 1 zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 12 lipca 1950 r. (Biuletyn PKPG Nr 15, poz. 178) stosowanych przy dostawach artykułów metalowych i elektrotechnicznych.

§ 2. Za dostawcę opakowania uważa się zakład, który dokonał wysyłki towaru, za odbiorcę zaś ten zakład, który zwalnia opakowanie przez rozpakowanie towaru.

§ 3. Odbiorca obowiązany jest do zwrotu opakowań w stanie nadającym się do ponownego użycia, w ilościach i terminach podanych w § § 17, 21, 24 i 29.

Przedsiębiorstwa handlowe, które odsprzedają towar w opakowaniu fabrycznym zwolnione są od obowiązku zwrotu opakowań.

§ 4. Odbiorca obowiązany jest do należytego zabezpieczenia opakowań przed kradzieżą, uszkodzeniem, ogniem, opadami atmosferycznymi itp.

W każdym zakładzie kierownictwo wyznaczy odpowiednie miejsce na przechowanie opakowań oraz opracuje i wywiesi na widocznym miejscu instrukcję, co do sposobu otwierania opakowań, przechowywania ich i prowadzenia zapisów w książce magazynowej.

§ 5. Koszty konserwacji i remontu opakowań zwrotnych ponosi dostawca, chyba, że uszkodzenie powstało z winy odbiorcy.

Koszty konserwacji i remontu opakowań wysyłkowych ponosi odbiorca, chyba, że uszkodzenie powstało z winy dostawcy.

§ 6. Koszty zwrotu opakowań ponosi dostawca. Opakowania należy przysłać najtańszym środkiem lokomocji.

Na liście przewozowym należy zaznaczyć, że przesyłka stanowi zwrot opakowań używanych (taryfa towarowa PKP, poz. 1867).

Odbiorca i dostawca obowiązani są do zabezpieczenia opakowań przy transporcie zgodnie z wymaganiami przepisów przewoźnika.

§ 7. W przypadkach kiedy opakowania składają się z kilku elementów (np. skrzynie drewniane z okucia-

mi metalowymi) należy, odsyłając opakowania odesłać wszystkie jego elementy.

§ 8. W specyfikacji towarowej, wysyłanej odbiorcy należy zaznaczyć rodzaj opakowania, jego cechy oraz obowiązujący termin zwrotu.

W fakturze wystawionej na dokonaną dostawę towaru należy określić rodzaj wysłanego opakowania, podać termin zwrotu oraz ceny jednostkowe dla każdego rodzaju opakowań wysyłkowych.

§ 9. Odbiorca obowiązany jest każdorazowo zawiadomić dostawcę o dacie wysyłki, rodzaju i ilości opakowania najpóźniej na drugi dzień po nadesłaniu go do przewozu.

§ 10. 1. Braki ilościowe i wady jakościowe, opakowań zwracanych dostawcy bezpośrednio ze składu odbiorcy, powinny być stwierdzone niezwłocznie w drodze protokołu sporządzonego przez przedstawicieli odbiorcy i dostawcy.

2. Protokół powinien zawierać:

- a) imiona, nazwiska i stanowiska osób obecnych przy jego sporządzeniu,
- b) treść zarzutów zgłoszonych przez przedstawicieli dostawcy i wyjaśnień przedstawiciela odbiorcy,
- c) opis stwierdzonego stanu faktycznego,
- d) datę i miejsce sporządzenia protokołu,
- e) podpisy osób wymienionych pod a).

§ 11. 1. Jeżeli zwrot nastąpił w drodze wysyłki opakowań, dostawca powinien niezwłocznie a najpóźniej w ciągu 4 dni po ich otrzymaniu zbadać opakowania i w razie stwierdzenia braków lub wad sporządzić protokół przy udziale czynnika społecznego, a w razie potrzeby przy udziale biegłego.

O zamierzonym sporządzeniu protokołu dostawca zawiadamia oddział odbiorcy, znajdujący się w miejscu odebrania opakowań.

2. Przy sporządzaniu protokołu ma odpowiednie zastosowanie przepis § 10 ust. 2 z tym, że jeżeli przedstawiciel odbiorcy jest nieobecny, należy uczynić wzmiankę czy został zawiadomiony, a ponadto zamieścić w protokole opinię biegłego, o ile był wzywany.

§ 12. 1. Dostawca obowiązany jest pod rygorem utraty roszczeń wobec odbiorcy zawiadomić go w terminie przewidzianym w § 11 ust. 1 w drodze telegraficznej lub telefonicznej o stwierdzeniu braków lub wad opakowań otrzymanych w drodze wysyłki, a jednocześnie wysłać mu odpis sporządzonego w tym przedmiocie protokołu.

2. Odbiorca, jeżeli zamierza dokonać oględzin zakwestionowanych opakowań, powinien o tym zawi-

domić dostawcę najpóźniej następnego dnia po otrzymaniu protokołu i w ciągu następnych trzech dni delegować swego przedstawiciela.

§ 13. W przypadku, gdy braki lub wady były tego rodzaju, że nawet przy należytej staranności nie mogły być ujawnione przy odbiorze (wydaniu) opakowań (wady ukryte), dostawca obowiązany jest do sporządzenia protokołu i powiadomienia o brakach i wadach odbiorcy w ciągu 4 dni od daty ich wykrycia. Przepisy § § 11 i 12 stosuje się odpowiednio.

§ 14. Przepisy § § 10, 11, 12 i 13 stosuje się odpowiednio przy ustalaniu braków i wad opakowań przez odbiorcę.

§ 15. Kary umowne płacone będą ze środków obrotowych przedsiębiorstwa.

Postanowienia szczególne dla opakowań zwrotnych

§ 16. Za opakowania zwrotne uważa się w artykułach branży metalowej i elektrotechnicznej:

- a) bębny pokablowe,
- b) skrzynie specjalne.

§ 17. Opakowania zwrotne odbiorca obowiązany jest zwracać w ilości otrzymanej.

§ 18. Opakowania zwrotne dostawca powinien oznaczyć w sposób trwały i widoczny napisem „opakowania zwrotne“.

Niezależnie od powyższego na opakowaniach zwrotnych należy oznaczyć pojemność opakowania, adres dostawcy, miejsce lub sposób otwierania opakowania oraz nazwę towaru, do którego dane opakowanie służy.

§ 19. Dostawca obowiązany jest do prowadzenia ewidencji opakowań zwrotnych bieżąco i dokładnie.

§ 20. Opakowania powinny być zwracane pod adresem dostawcy opakowania, o ile ten nie poda innego adresu zwrotu.

§ 21. Opakowania powinny być zwracane w terminach, podanych niżej w tabeli, liczonych od daty otrzymania towaru.

Tabela terminów zwrotu opakowań zwrotnych

Branża	Opakowanie	Terminy zwrotu	
		przez odbiorców bezpośrednich (zakłady produkcyjne)	przez odbiorców pośrednich (hurt i detal)
Metalowa	Bębny pokablowe	15 dni licząc od daty zdjęcia liny z krzyżaka.	
	Skrzynie spec.	45 dni	75 dni
Elektrotechniczna	Bębny pokablowe	15 dni licząc od daty zdjęcia kabla z bębna	
	Skrzynie spec.	—	90 dni

§ 22. W razie niezwrócenia opakowań w powyższych terminach odbiorca obowiązany jest zapłacić dostawcy tytułem kary umownej za każdy dzień zwłoki 1% wartości niezwróconego opakowania.

Zapłata kary umownej nie zwalnia odbiorcy od obowiązku zwrotu opakowania w dodatkowym terminie, który powinien wyznaczyć mu dostawca.

Terminy dodatkowe nie mogą być krótsze, niż terminy podane w § 21.

W razie niezwrócenia opakowania w terminie dodatkowym odbiorca obowiązany jest uiścić dostawcy trzykrotną wartość niezwróconego opakowania tytułem kary umownej.

Postanowienia szczególne dla opakowań wysyłkowych

§ 23. Za opakowania wysyłkowe uważa się:

1. W artykułach branży metalowej:
 - a) beczki drewniane,
 - b) skrzynie drewniane,

- c) klatki drewniane,
- d) szpulki do filmów,
- e) pudełka tekturowe do opakowań blaszanych,
- f) kosze wiklinowe.

2. W artykułach branży elektrotechnicznej:

- a) skrzynie drewniane,
- b) klatki drewniane z wyjątkiem klatek na silniki elektryczne,
- c) szpule na drut nawojowy.

§ 24. Opakowania wysyłkowe powinny być zwracane dostawcy przez odbiorcę w stanie nadającym się do ponownego użytku w ilości nie mniejszej niż 50% otrzymanej z wyjątkiem beczek drewnianych i szpułek do filmu, stosowanych w branży metalowej, które powinny być zwracane w ilości nie mniejszej niż 75% otrzymanej.

§ 25. Nieuszkodzone opakowania wysyłkowe powinny być zwracane bezpośrednio dostawcy towaru. Nazwę i adres dostawcy oraz napis „do zwrotu“ należy umieścić w nalepce na opakowaniu. Producent lub Centrala Handlowa powinny w swych specyfikacjach towarowych i fakturach uwidocznić komu opakowanie powinno być zwrócone.

§ 26. Odsprzedaż opakowań dostawcy przez odbiorcę następuje po cenie zakupu od dostawcy.

§ 27. Sposób prowadzenia uproszczonej kartoteki przychodu i rozchodu opakowań wysyłkowych ustala zainteresowani w opracowanych przez siebie instrukcjach szczegółowych.

§ 28. W przypadkach masowych obrotów dopuszczalne jest porozumienie zainteresowanych stron, na mocy którego odbiorca zwracać będzie dostawcy opakowania wysyłkowe w stanie rozebrany (częściowo lub całkowicie) w ładunkach pełnowagonowych.

§ 29. Terminy zwrotu opakowań wysyłkowych wynoszą dla hurtowni 75 dni, a dla odbiorców pobierających towar z hurtowni 30 dni od daty otrzymania towaru.

W przypadkach nieodsprzedaży przez odbiorcę w powyższym terminie opakowań w ilości ustalonej zgodnie z § 24, odbiorca obowiązany jest zapłacić dostawcy tytułem kary umownej za każdy dzień zwłoki 1% wartości niezwróconego opakowania.

Zapłata kary umownej nie zwalnia odbiorcy od obowiązku odsprzedaży opakowania w dodatkowym terminie, który powinien wyznaczyć mu dostawca i który nie może być krótszy od terminu wymienionego na wstępie.

W razie nieodsprzedaży opakowania w terminie dodatkowym odbiorca obowiązany jest uiścić dostawcy trzykrotną wartość niezwróconego opakowania i w tym wypadku wolny jest od obowiązku odsprzedaży tego opakowania.

§ 30. Opakowania wysyłkowe nienadające się do ponownego użytku z powodu częściowego zniszczenia, a dające się naprawić, odbiorca obowiązany jest sprzedać:

- a) opakowania drewniane — najbliższej bazie remontowej,
- b) opakowania metalowe — wg wskazań B. Zbytu Wyr. Blaszanych.

§ 31. 1. Tracą moc obowiązującą przepisy sprzeczne z niniejszym zarządzeniem.

2. Postanowienia zawartych już umów powinny być dostosowane do przepisów niniejszego zarządzenia w terminie 14 dni od daty wejścia jego w życie.

§ 32. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Sprawozdawczość zużycia i stanu zapasu węgla i koksu w zakładach przemysłowych

Ponieważ część zakładów przemysłowych nie nadaje się do sporządzenia miesięcznych o zużyciu paliw stałych za m-c ub. oraz o stanie zapasów na koniec m-ca sprawozdawczego zgodnie z poleceniem zawartym w zarządzeniu Ministra Przemysłu z dnia 17 grudnia

1946 r. w sprawie oszczędnej gospodarki węglem, Przewodniczący PKPG w zarządzeniu nr 181 z dnia 19 maja br. znak BI-4E-02-16 postanawia co następuje:

§ 1. Ministerstwa oraz urzędy centralne wydadzą podległym zakładom zużywającym węgiel i koks jako

paliwo przemysłowe polecenie terminowego nadsyłania do Centrali Zbytu Węgla w Katowicach sprawozdań o zużyciu i o stanie zapasów paliwa.

§ 2. Sprawozdania, o których mowa w § 1 powinny obejmować okres miesięczny i powinny być przesyłane najpóźniej do dnia 13 każdego miesiąca na formularzach wg wzoru stanowiącego załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Centrala Zbytu Węgla będzie każdorazowo po upływie terminu określonego w § 2 sporządzać ze-

stawienie zakładów przemysłowych (według resortów) niestosujących się do powołanego na wstępie zarządzenia i nadsyłać je do Ministerstwa Górnictwa — Departament Zbytu i Transportu.

§ 4. Ministerstwo Górnictwa kierować będzie poszczególne zestawienia do organów kontroli właściwych ministerstw w celu zastosowania odpowiednich sankcji za niewykonanie zarządzeń władz państwowych.

Załącznik do zarządzenia Przewodniczącego PKPG
z dnia 19 maja 1951 r. znak BI 4E—02—16

R A P O R T węglowy za miesiąc 195 r.

Zakład

Adres

Stacja kolejowa

Centralny Zarząd

	Zapasy początkowy		Przychód		Do dyspozycji		R o z c h ó d				Zapasy końcowy	
	przem.	deput.	przem.	deput.	a+c przem.	b+d deput.	przemysłowy			deput.	e—i przem.	f—k deput.
							produk- cja	Opał*)	g+h razem			
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	m	n
Kęsy												
Kostka												
Orz. I												
Orz. II												
Groszek I												
Groszek II												
Grysik												
Niesort.												
Miał**) O-18 m/m												
O-10												
O-6												
Pyl**)												
Szlam												
Przerosty												
Brykiety węgla kamiennego												
R a z e m												
Węgiel brunatny O-40 m/m												
Miał brunatny O-10 m/m												
Brykiety węgla brunatnego												
R a z e m												
Koks odlewniczy												
Koks wielkopiecowy												
Koks opałowy												
R a z e m												
Koksik												

U w a g i: W obrotach międzyzakładowych podać w uwagach ilość przekezanego paliwa
Objaśnienie: *) Uwzględnić jedynie ilości paliwa przeznaczone na cele opałowe (ogrzewanie pomieszczeń, stołówki, szpitala, przedszkola, żłobka itp.)
**) Niepotrzebne skreślić.

Miesiąc	P r o d u k c j a			Zużycie paliwa na jednostkę produkcji				U w a g i
	Rodzaj produktu*)	Ilość produkcji	Jednostka a) sztuk b) kg c) l. d) m ³	Rodzaj paliwa a) węgiel kam. b) „ brunat. c) brykiety d) koks	Gatunek a) płomienny b) gazowy c) koksujący d) odlewniczy e) wielkopiecowy f) opałowy	Sortyment a) kęsy b) kostka itd.	Ilość zużytego paliwa na jednostkę produkcyjną w kg	

Liczba zatrudnionych pracowników i ilości przewidzianego w umowie zbiorowej deputatu paliwa miesięcznie

a) rodzinni..... ilość..... kg

b) samotni..... ilość..... kg

Objaśnienie: *) Podać dla każdego rodzaju produktu oddzielnie.
Przy większej ilości uwzględnić na załączniku.

Uwagi: dnia 195 ... r. pieczęć
..... podpis

Zasady gospodarki ceramiką budowlaną terenowego przemysłu materiałów budowlanych w 1951 r.

Organizacja terenowego przemysłu materiałów budowlanych utworzona w myśl uchwały Prezydium Rządu z dnia 21 października 1950 r. nie ustala zasad dystrybucji i zaopatrzenia ceramiką budowlaną przez terenowe jednostki organizacyjne.

W związku z powyższym, na okres przejściowy do dnia 31 grudnia br. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego zarządzeniem nr 209 z dnia 4 czerwca, znak BI-8A-01-29 br. uregulował następująco zasady gospodarki ceramiką budowlaną terenowego przemysłu materiałów budowlanych.

§ 1. 1. Do ceramiki budowlanej w rozumieniu niniejszego zarządzenia zalicza się następujące grupy materiałowe:

- cegła (branża XIX, poz. 16-22),
- pustaki ceramiczne (branża XIX, poz. 30-32),
- kafle (branża, XIX, poz. 34-35).

2. Branże i pozycje materiałów wymienionych w ust. 1 oznaczone są wg „Wykazu artykułów dla planowania zaopatrzenia”, stanowiący załącznik do instrukcji w sprawie sporządzenia planu zaopatrzenia w przemyśle (Wydawnictwo PKPK Nr 29).

§ 2. 1. Wojewódzkie Komisje Planowania Gospodarczego (WKPG) rozdzielają między jednostki działające na terenie województwa, przeznaczoną do zużycia na tym terenie ceramikę budowlaną, produkowaną przez zakłady państwowe i spółdzielcze, terenowego przemysłu materiałów budowlanych, objętą bilansami materiałowymi zatwierdzonymi Zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (PKPG) Nr 162 z dnia 7 maja 1951 r. (w ramach tych bilansów).

2. Przy rozdziale, o którym mowa w ust. 1, WKPG uwzględnią przede wszystkim potrzeby jednostek objętych planowaniem centralnym — w ramach tych bilansów.

3. Ceramikę budowlaną objętą terenowymi bilansami materiałowymi, o której mowa w ust. 1 przeznaczoną do zużycia na terenie innych województw rozdziela Centrala Handlowa Materiałów Budowlanych (CHMB) — Biuro Sprzedaży Ceramiki, na pokrycie niedoborów wynikłych z terenowych bilansów materiałowych.

§ 3. Właściwe WKPG w terminie do dnia 20 czerwca 1951 r. w porozumieniu z komórkami zbytu terenowego przemysłu ceramiki budowlanej wskażą załączki (możliwie z bocznkami kolejowymi), które realizować będą zamówienia odbiorców spoza terenów województwa, skierowanych przez CHMB — Biuro Sprzedaży Ceramiki.

§ 4. Spory między WKPG a CHMB w zakresie zaopatrzenia poszczególnych jednostek w ceramikę budowlaną rozstrzygać będzie PKPG — Dep. Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych.

§ 5. WKPG działające na terenie tych województw, dla których terenowe bilanse materiałowe przewidują przekazanie pewnej ilości ceramiki budowlanej na potrzeby innych województw dopilnują, aby realizacja zamówień odbiorców spoza terenów województwa następowała każdorazowo w stosunku procentowym, odpowiadającym procentowi produkcji.

§ 6. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1951 r.

Redakcja: PKPG, Departament Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych, Warszawa, Plac 3-ch Krzyży 5, pokój Nr 216

Wydawca: POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE Przedsiębiorstwo Państwowe
Warszawa, ul. Poznańska 15

Prenumerata: kwartalnie zł 12.—, półrocznie zł 24.—, rocznie 48.—; cena numeru pojedynczego zł 4.—.

Prenumerata i kolportaż: PPK „RUCH” Warszawa, ul. Srebrna 12. Konto PKO I-17293.

Nakład 11.600 egz. Zam. 1871 z dn. 9.6.1951 r. Ukończono 5 lipca 1951. Papier druk sat. kl. VII, 60 gr. 61 x 86.
Druk „Prasa Demokratyczna”, W-wa, Śniadeckich 16.

Cena zł 4.—

2-B-34349